

HAS, ALKOSS, GYARAPÍTS!

ISKOLAI FOGLALKOZÁSOK
A FENNTARTHATÓ TÁPLÁLKOZÁSRÓL
6–18 ÉVESEKNEK

HAS, ALKOSS, GYARAPÍTS!

**ISKOLAI FOGLALKOZÁSOK
A FENNTARTHATÓ TÁPLÁLKOZÁSRÓL
6–18 ÉVESEKNEK**

SZERKESZTETTE: Bán Dávid, Nagy Balázs
Anthropolis Egyesület

anthropolis

SZERKESZTETTE: Bán Dávid, Nagy Balázs

AZ ÓRAVÁZLATOKAT ÍRTÁK: Sanja Albaneže, Bugán Itona, Csürke Gyöngyvér, Magdalena Klarenbach, KOPIN (Málta), Nikolics Noémi, Susanne Paschke, Sárköziné Zuberecz Klára, Emilia Šlimko, Tildyné Ruh Borbála, Tóthné Kiss Anikó, San Vicente de Paul

ELŐSZÓ: Michele Curami

MÓDSZERTANI BEVEZETŐ: Sara Marazzini

SZAKMAI BEVEZETŐ: Alessio Surian

FORDÍTOTTA ÉS A SZÖVEGET GONDOZTA: Németh Orsolya

GRAFIKAI TERVEZÉS, TÖRDELÉS, NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS: Bieder Anikó, Gelsei Balázs

Ez a képzési anyag az Európai Bizottság által társfinanszírozott EAThink2015 – globális nevelés a változásért a fejlesztés európai évében (2015) és azon túl: a fiatalok elköteleződése az iskolai kertektől a fenntartható élelmiszeri rendszerekig (DCI-NSAED/2014/349-033) projekt keretében készült.

www.eathink2015.org

PROJEKTPARTNEREK: ACRA, Anthropolis, APSD – Agenda 21 Romania, CARDET, Cariplo Foundation, CISV, Euskal Fundoa, Calouste Gulbenkian Foundation, Institute for Sustainable Development Slovenia, KOPIN, Polish Green Network, Südwind, Urgenci, Žmergo

Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenc feltételeinek megfelelően felhasználható.

Ez azt jelenti, hogy a teljes szöveg és a képek, valamint azok részletei szabadon másolhatók, terjeszthetők és megjeleníthetők, azonban hivatkozni kell a szerzőkre és az EAThink2015 – globális nevelés a változásért a fejlesztés európai évében (2015) és azon túl: a fiatalok elköteleződése az iskolai kertektől a fenntartható élelmiszeri rendszerekig projektre. Ha módosított formában szeretnéd az anyagot terjeszteni, előbb kérj rá engedélyt. Az így elkészült munkát csak ugyanilyen vagy hasonló licenc alatt terjesztheted, kereskedelmi céllal nem.

A projektet és a kötet megjelenését az Európai Bizottság támogatta.

Ez a kiadvány a szerzők véleményét tükrözi, a Bizottságot nem terheli felelősség a benne foglalt információk felhasználásának következményeiért.

www.ec.europa.eu

Anthropolis Egyesület, 2017

anthropolis

7	ELŐSZÓ
9	BEVEZETŐ
12	HOGYAN KERÜLJÜK EL A MODERNITÁS CSAPDÁIT?
18	01 FAIR TRADE FESZTIVÁL
30	02 A GOMBA FELDOLGOZÁSA
36	03 SZEGÉNYSÉG
44	04 A VIRTUÁLIS VÍZ NYOMÁBAN
56	05 A VÍZ 1.
64	06 A VÍZ 2.
72	07 ZÖLD ÉTKEZÉS 1.
78	08 ZÖLD ÉTKEZÉS 2.
86	09 PIAC AZ OSZTÁLYBAN
94	10 GÉNTÉCHNOLÓGIA – ÁTOK VAGY ÁLDÁS?
104	11 MI VAN EBÉDRE?
116	12 VIGYÁZZ A FÖLDRE, NE SZEMETELJ!
126	13 FELELŐSEN VÁSÁROLOK, NEM PAZAROLOK!
134	14 EGYÜNK HELYBEN ELŐÁLLÍTOTT ÉTELEKET

ELŐSZÓ

7

Ez a kézikönyv az „EAThink2015” elnevezésű projekt keretében kidolgozott óravázlatokból és oktatási segédanyagokból közöl válogatást. A projekt az Európai Unió társfinanszírozásában jött létre, hogy segítse a globális nevelés megvalósítását osztrák, Burkina Fasó-i, horvát, ciprusi, francia, magyar, olasz, máltai, lengyel, portugál, román, szenegáli, szlovén és spanyol (baszkföldi) iskolákban.

A projekt 2015-ben – a fejlesztés európai évében – indult, azzal a céllal, hogy támogassa az európai diákokat és tanárokat a globális fejlődés kihívásainak kritikai megközelítésében és a megoldásukban való aktív részvételben, a fenntartható élelmiszer-rendszerekre és kis méretű gazdaságokra koncentrálva.

A végrehajtásban részt vevő partnerek – többek közt fejlesztéssel foglalkozó nem kormányzati szervezetek, civil szervezetek, a helyi önkormányzatokat képviselő szövetségek és nagyobb alapítványok – európai fiatalokkal, oktatási szakemberekkel és intézményekkel karöltve munkálkodtak azon, hogy a hivatalos oktatási rendszerbe tanulóközpontú, gyakorlati tapasztalatokon alapuló nevelési minták is bekerüljenek. A fenntartható fejlődést elősegítő konkrét gyakorlatokat és modelleket szem előtt tartva olyan multidiszciplináris globális nevelési programokat dolgoztunk ki, melyek beépíthetők az európai általános- és középiskolai oktatásba. Ennek keretében diákworkshopokat, tanári továbbképzéseket, európai és nemzetközi tapasztalatcseréket, iskolai versenyeket és pályázatokat szerveztünk, valamint iskolai tájékoztató kampányokat, nyilvános kiállításokat, gyakorlati foglalkozásokat, a közösségi média és az internet alapú eszközök használatára felkészítő tanfolyamokat tartottunk, továbbá támogattuk iskolakertek felállítását, a kisközösségi szerepvállalást és oktatási applikációk fejlesztését.

A projektben mintegy 2500 európai tanár vett részt az első két évben, és további 1200 kapcsolódott be a közös gondolkodásba arról, hogy az újonnan felmerült globális kérdéseket és az állampolgári készségek fejlesztését hogyan tudnák integrálni a tanításba, s hogy e célból miként lehetne átalakítani és megújítani az oktatás eszközeit. Végül ezek az erőfeszítések és reflexiók egy sor globális nevelési óravázlat kidolgozásában, megújításában, adaptálásában, tesztelésében és átdolgozásában öltöttek formát. Ezek az óravázlatok számos témát, kérdést és megközelítést felölelnek, de mindegyik célja ugyanaz: új, multidiszciplináris, rugalmas és adaptálható eszközöket biztosítani a globális állampolgárság oktatásához, különös tekintettel az élelmiszerekkel kapcsolatos problémákra.

Ez a kézikönyv csupán szerény válogatást közöl a projektben részt vevő partnerek által nemzeti és európai szinten kidolgozott eszközök és anyagok gazdag és sokszínű tárházából. Az EAThink2015 projekt keretében készült valamennyi oktatási anyagot, illetve bővebb információt magáról a projektről a www.eathink2015.org linkre kattintva találhatnak az olvasók.

BEVEZETŐ

EATHINK MÓDSZEREK: HOGYAN NEVELJÜNK AKTÍV POLGÁROKAT A GLOBÁLIS NEVELÉSI ÓRAVÁZLATOK SEGÍTSÉGÉVEL

Ezt az eszköztárat azzal a szándékkal hoztuk létre, hogy támogassuk az **általános- és középiskolai tanárokat** abban, hogy a globális nevelési módszereket és az élelmiszerekkel kapcsolatos kérdéseket integrálni tudják a mindennapi oktatási terveikbe. Ehhez 14 országbeli kollégáik tapasztalataiból és intuitív megközelítéseiből meríthetnek ötleteket.

A következő oldalakon egy kétéves, **részvevő oktatástervezési** folyamat eredményei olvashatók, melynek során a kísérleti javaslatokat a tanárok ötleteivel, visszajelzéseivel és újításaival egészítettük ki. Noha a projekt a formális oktatási szektorra koncentrált, az eredmény felhasználható **eszköztárként** további óravázlatokhoz, melyek más-más korosztályokra, témákra és kontextusokra alkalmazák a javasolt tevékenységeket: a globális nevelésben részt vevő trénereknek, oktatóknak is hasznos eszköze lehet.

A javasolt óravázlatok célja, hogy a tanulóknak **kritikai látásmódot** alakítsanak ki a globális kihívásokkal kapcsolatban, ugyanakkor aktív részvételre buzdítsa őket igazságosabb élelmiszer-rendszerek létrehozása érdekében, **egyéni és kollektív magatartásuk megváltoztatása révén**.

Az óravázlatok globális kihívásokat dolgoznak fel, **multidiszciplináris megközelítéssel**: a fenntartható élelmiszer-rendszereket, az élelemhez való jogot, a globális egymásrautaltságot és a fenntartható fejlődési célokat legalább kétórás oktatási programok keretében elemzik, különböző tantárgyak érintésével. A globális nevelést itt ne tanterven kívüli területként képzeljük el: a felsorolt eszközök abban támogatják a tanárokat, hogy **integrálják** a globális nevelés szemléletét, témáit és módszereit a mindennapi tanításba, az iskolák oktatási kínálatának bővítése érdekében.

Az óravázlatokban a **tanulóközpontú megközelítés** érvényesül, amely kulcsszereplőnek tekinti a fiatalokat a tanulási folyamatban, s különösen a tudásmegosztásra és az egymástól való tanulásra épít. Az **interaktív és részvevő módszerek** alkalmazása egyaránt javasolt minden szinten, az irányított vitától a közösségi felmérésekig – a szerepjátékról, dinamikus vitáról és szimulációs játékokról nem is beszélve.

Az EAThink óravázlatok fontos jellemzője a **gyakorlati tapasztalaton alapuló tanulás** kitüntetett szerepe: a tanulási folyamatok nagy része egy élelemmel kapcsolatos konkrét tapasztalattól indul, s a tanulóknak gyakran együtt kell működniük vagy párbeszédet kell folytatniuk külső szereplőkkel, pl. alternatív élelmiszer-rendszerek vagy a helyi közösség képviselőivel, workshopok, **tanulmányi kirándulások**, önálló házi feladatok keretében.

A tapasztalaton alapuló tanulás kiváló terepe lehet az **iskolakert**: több óravázlat kapcsolódik klasszikus iskolakertekhez, dobozkertekhez, közösségi kertekhez, melyek nemcsak a multidiszciplináris tanulást segítik hatékonyan, de fiataloknál a szociális és személyközi készségek fejlesztésére is alkalmasak. Ahogy több óravázlat is javasolja, az iskolakertek a **közösségi szerepvállalás** számos eseményének, kampányának helyszínéül szolgálhatnak, amelyek a fiatalokat részvételre és **társadalmi szerepvállalásra** ösztönzik, s amelyek nyomán a helyi figyelem ráirányul az alternatív élelmiszer-rendszerekre.

Az EAThink projektben a **fiatalok aktív szerepvállalását** az **online újságírás** kipróbálása is elősegíti: a diákokat arra bátorítjuk, hogy az EAThink blogján és közösségi médiumaiban tudósítsanak az iskolai tevékenységekről, tanulmányi kirándulásokról, a kutatásukról csakúgy, mint a fenntartható mezőgazdaság jó gyakorlatainak helyi példáiról. Az óravázlatok ezzel a lehetőséggel is kibővíthetők.

A jelen eszköztár óravázlatait a helyi EAThink partner válogatta ki: a többi 11 országban is hasonló kiadványok születtek, melyek mindegyike a helyi prioritásokat és tapasztalatokat tükrözi. A www.eathink2015.org linken mind a 12 eszköztár elérhető.

Az óravázlatokon kívül a projekt egésze során a médiaoktatást és az aktív részvételt más, **könnyen másolható kezdeményezések** is segítették, pl. tematikus fotópályázat, társadalmi hirdetési pályázat és interaktív kiállítás az élelemmel kapcsolatos legfontosabb témákról és ellentmondásokról: az óravázlatokhoz és az eszköztárhoz hasonlóan az ezekről szóló beszámolók is elérhetők a www.eathink2015.org linken.

Tekintettel arra, hogy a különböző országokban más-más referenciakeret van érvényben a készségekre és kompetenciákra vonatkozóan, minden óravázlat elején felsoroljuk az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges **kulcskompetenciák európai referenciakeretén** belül érintett területeket.

Végül, javasolunk jó néhány **értékelő és felmérő módszert és eszközt**, amelyek rugalmasan felhasználhatók a globális nevelési órák nyomán megszerzett tudás, készségek és attitűdváltozások felmérésére.

A magyar kiadás szerkesztői köszönetet mondanak azoknak a tanároknak és diákoknak, akik aktívan részt vettek az EAThink 2015 projekt különböző tevékenységeiben, valamint kidolgozták és kipróbálták a jelen kötetben szereplő óravázlatokat.

A 17 FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉL

HOGYAN HASZNÁLJUK AZ ESZKÖZTÁRAT?

Az eszköztár alapján képet kaphatunk arról, milyen is egy multidiszciplináris globális nevelési óravázlat, és ötleteket meríthetünk arra nézve, hogyan alkalmazzuk ezeket a diákokkal. A komplexebb tevékenységekre vonatkozó részletes útmutatók és további mellékletek (kérdőívek, prezentációk, értékelő lapok, tájékoztatók) elérhetők a **honlap** „Tananyagok” című részében.

Mindegyik óravázlat egy sor élelmiszerrel kapcsolatos témát dolgoz fel és felsorolja az ezekhez kapcsolódó **fenntartható fejlődési célokat**,¹ hogy megkönnyítse a 2015 utáni egységes oktatástervezést.

¹ A fenntartható fejlődési célokat az ENSZ közgyűlése fogadta el 2015-ben. A kezdeményezés célja, hogy a tagállamok – így Magyarország is – 2030-ig az abban megjelölt, a jövőre, a fenntartható fejlődés alapelveire és eszméjére vonatkozó fejlesztési célok és az ezzel kapcsolatos nemzetközi együttműködések keretében kitűzött alapeladatokat megvalósítsa. A 193 tagállam által deklarált dokumentum 17 célt és 169 konkrét feladatot fogalmaz meg (ebből a 4.7-es feladat kiemelten a globális nevelésre vonatkozik). Részletek a Magyar ENSZ Társaság honlapján: www.menszt.hu.

HOGYAN KERÜLJÜK EL A MODERNITÁS CSAPDÁIT?

ALESSIO SURIAN

HÁLÓZATÉPÍTÉS EGY CÉL ÉRDEKÉBEN

Gondolatébresztő megállapítások; tettekre készítő gondolatok; tettek, melyek igazságosabb és méltányosabb viszonyokat teremtenek: e három dimenzió hatja át az „EAThink – Fogyassz lokálisan, gondolkozz globálisan” mottójú projekt égisze alatt közzétett óravázlatokat, melyeket tizenkét európai országbeli – osztrák, ciprusi, horvát, francia, magyar, olasz, máltai, lengyel, portugál, román, szlovén és spanyol – tanárok, két nyugat-afrikai ország – Burkina Faso és Szenegál – iskoláinak közreműködésével írtak.

Kevés olyan téma van, mint az élelem, mely ennyire döbbenetesen szemléltetné, hogy világunk milyen nagy mértékben polarizált, megosztott és igazságtalan: miközben 800 millió ember éhezik, a leggazdagabb országokban az élelmiszer-pazarlás soha nem látott méreteket ölt. Az élelmiszeriparhoz és a mezőgazdasághoz kötődő politikai és pénzügyi érdekek veszélyeztetik a gazdák és a fogyasztók érdekeit, s csak fokozzák az élelmiszerrendszerek környezetre és egészségre gyakorolt negatív hatását.

Az ENSZ által elfogadott 17 fenntartható fejlődési cél közül a második – mely az éhezés megszüntetését irányozza elő – három igen fontos és egymással összefüggő célkitűzést fogalmaz meg, amelyeket 2030-ig kell megvalósítani: 1) véget vetni az éhezésnek; 2) elérni az élelmiszerbiztonságot és javítani a táplálkozás minőségét; 3) előmozdítani a fenntartható mezőgazdaságot. Ehhez többek közt az kell, hogy minden ember, különösen a szegények és a kiszolgáltatott csoportok – pl. a csecsemők – egész éven át biztonságos, tápláló és elegendő élelemhez jussanak.

Ez elsősorban azt jelenti, hogy támogatjuk az élelmiszer-kistermelőket, különösen a nőket, a bennszülött népeket, a családi gazdaságokat, az állattenyésztőket és a halászokat termelékenységének és jövedelmezőségének javítását. Ennek része, hogy olyan feltételeket teremtsünk, amelyek révén számukra is ugyanúgy elérhetővé válnak a termőföldek, az egyéb termelési erőforrások, a tudás, a pénzügyi szolgáltatások,

a piacok, valamint az értéknövelés és a gazdaságon kívüli foglalkoztatás lehetőségei. A fenntartható élelmiszer-termelő rendszerekre és az éghajlatváltozásnak ellenálló, kisüzemi mezőgazdasági módszerekre irányuló figyelem jelzi, hogy mindnyájunk közös érdeke az ökoszisztéma fenntartása, a területek éghajlatváltozáshoz, szélsőséges időjáráshoz, aszályokhoz, árvizekhez és egyéb természeti csapásokhoz való alkalmazkodásának erősítése, a víz- és a talajminőség fokozatos javítása. Megfelelő intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy biztosítani tudjuk a mezőgazdasági áruk és származékaik piacának igazságosabb és megfelelőbb működését, és megkönnyítsük az élelmiszer-termelőknek, hogy időben hozzájussanak a piaci információkhoz, például tájékozódhassanak az élelmiszerkészletekről, s ezáltal mérséklődjön az élelmiszerárak ingadozása.

EGY IGEN FONTOS, AZ EGÉSZ TANTERVET ÉRINTŐ TÉMA

A globális problémák megismertetésével foglalkozó szervezetek hagyományosan szeretnek az élelmiszerrel mint multidiszciplináris témával foglalkozni (Forgani et al. 2013), mivel az kiválóan alkalmazható mind az iskolai tantárgyakat, mind az aktív állampolgárság témáját érintő oktatói munkában.

A globális észak és dél közötti egymásrautaltság jobb megértéséért és a szolidaritás elősegítéséért folytatott 1988-as európai kampány nyomán igen fontos oktatási anyagok születtek. E kampány része volt többek közt a madridi európai konferencia (1988. június), kormányzati és civil szervezetek részvételével. Ennek záróakordjaként született meg a Madridi Felhívás, amely szorgalmazta, hogy dinamikus párbeszéd induljon észak és dél között, a demokrácia és az emberi méltóság tiszteletének jegyében, hogy a világ lakossága a fenntarthatóságra és méltányosabb életkörülmények elérésére törekedhessen.

Az élelmiszer és a mezőgazdaság témája különösen jól használható az oktatásban arra, hogy rámutassunk, a világban egymásra vagyunk utalva. Ezt értették meg a nyolcvanas években a méltányos kereskedelemmel (fair trade) foglalkozó európai szervezetek, amelyek méltányos kereskedelemről származó mezőgazdasági termékeket – pl. teát és kávékat – kezdtek árulni a boltjaikban. Ezeket további élelmiszerek követték – aszalt gyümölcs, banán, kakaó és csokoládé, cukor, gyümölcslevek, rizs, fűszerek, olajos magvak. 1992-ben a fair-trade boltok forgalmának átlagosan 80%-át tették ki a kézműves termékek és 20%-át a mezőgazdasági termények. 2002-re viszont megfordult az arány: az előbbieket már csak a forgalom 25%-át képviselték, míg a termények és élelmiszerek elérték a 69%-ot. Ennél is fontosabb, hogy a méltányos kereskedelem és a globális nevelés témája köré szerveződő tevékenységeknek hála, az emberekben kezdett tudatosulni, hogy az evéssel és az élelmiszerekkel kapcsolatos fogyasztói döntéseik drámai hatással lehetnek a helyi, a nemzeti és a nemzetközi gyakorlat alakulására. Ez a fajta tudatosság manapság különösen fontos, hiszen az élelmiszerigények világszerte átrendeződnek, s a hangsúly az alapvető élelmiszerekről (pl. gabonafélék, rizs)

a magasabb hozzáadott értéket tartalmazó termékek (pl. hús, hal, zöldség-gyümölcs, zsírok-olajok) felé tolódik el, ami beláthatatlan következményekkel jár a fenntarthatóságra nézve. A tejtermékek és a húskok iránti fokozott igény nyomán megnő a kereslet a gabonafélék és a termőföld iránt, ami áremelkedést von maga után. A hústermelés fokozottan energia-, gabona- és vízigényes folyamat. Ma a világ gabonatermésének közel felét takarmányként használják fel.

A mezőgazdasági áruk termelését és kereskedelmét érintő szakpolitikát egy nemzetközi modell (International Model for Policy Analysis of Agricultural Commodities and Trade, IMPACT) segítségével elemezték. Az elemzés számos gondolatébresztő példát közöl, melyek közül az egyik különösen tanulságos. A Nemzetközi Élelmiszerpolitikai Kutatóintézet (IFPRI) kidolgozott egy módszert a 2020-ra és az azt követően várható élelmiszerellátás és -kereslet, illetve élelmiszerbiztonság előrejelzésére. Ez egy terményekre és állati termékekre alkalmazható, részleges mezőgazdasági egyensúlyi modell. Az IMPACT eredményei azt mutatják, hogy világviszonylatban is kedvező hatása lenne, ha a nagy jövedelmű országokban a táplálkozás átrendeződne, s az emberek kevesebb hústartalmú, magas gabonatakaromány-igényű terméket fogyasztanának – ezáltal csökkentve a nyomást az érintett áruk piacán –, ugyanakkor más helyettesítő termékek felé fordulnának, ami másutt fejtene ki árfelhajtó hatást. Ám fontos kiemelni, hogy összességében sokkal nagyobb hatást lehetne elérni az alultápláltság mérséklésében, ha csökkenne az állattenyésztő rendszerek által felhasznált gabona, mert kisebb a hús iránti igény, mint ha csupán növekedne az egészséges élelmiszerek (pl. tápanyagdús hüvelyesek, zöldségek és gyümölcsök) fogyasztása.

Miközben az élelmiszer-tematika az Európai Bizottság által támogatott globális nevelési projektek mindössze 10%-ában szerepel, az élelmiszerek témáját feldolgozó oktatási programokat gyakran említik a legjobb gyakorlatok között. Példaként említhetjük azokat a déli és lengyelországi élelmiszer-termeléssel, -szállítással és -fogyasztással foglalkozó órákat, melyeket európai biogazdák hálózataival együttműködve tartottak (DEAR Study, Rajacic et al. 2010: 96).

INTÉZMÉNYI TÁMOGATÁS

Bourn (2014: 14) ezzel kapcsolatban kiemeli, hogy „számos országban a *globális oktatás* vagy *globális nevelés* kifejezések használata azt jelzi, hogy a fejlesztésért felelős szakminisztérium és a fontosabb civil szervezetek felismerik: a fejlesztésnél nem lehet figyelmen kívül hagyni a tágabb társadalmi kérdéseket, különösen, ha olyan összetett jelenségeket akarunk megérteni, mint a más kultúrák, a bevándorlási problémák, a globalizációs hatások”.

Ahogy arra a DEAR tanulmány (Rajacic et al. 2010: 08) is rámutat, jóllehet az Európai Unió felől érkeztek olyan ösztönzések, hogy a globális nevelést foglalják bele a nemzeti tantervekbe, ezek az irányelvek nagyrészt opcionálisak maradtak, s bőven van még lehetőség a nemzeti stratégiák kijelöléséért és alkalmazásáért felelős szereplők közötti együttműködés javítására. Az EAThink projekt kiváló

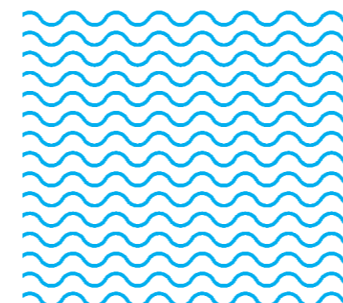
lehetőséget biztosít az effajta együttműködésre, egyúttal előmozdítja azt is, hogy a globális nevelés ne csak ad hoc oktatási programok formájában, úgyszólván a „kiskapun” jusson el az iskolákba, hanem a tanterv részeként, s mintegy interdiszciplináris hidat képezve kapcsolja össze az aktív állampolgárságra nevelést és az arról való tanulást a legfontosabb tantárgyakkal – az anyanyelvvel, a történelemmel, a földrajzzal, a testneveléssel, a természettudományi tárgyakkal és a matematikával.

A **MÁLTÁN** végzett EAThink munka intézményi szempontból különösen biztató, hiszen az oktatási anyagok tervezése és tesztelése az oktatási minisztérium bevonásával történt. Annak érdekében, hogy a 18 EAThink óravázlat megfeleljen a nemzeti kerettanterv és a tanulási eredményeken alapuló európai keretrendszer követelményeinek, valamint az értékelési normáknak, Máltán az óravázlatokat tanárokkal szorosan együttműködve alakították ki, amelyeket aztán a tantervigazgatási osztály helyettes vezetője ellenőrzött.

ROMÁNIÁBAN az oktatási minisztériummal ápolt jó kapcsolat könnyítette meg az ottani projektpartner, az APSD-Agenda 21 munkáját, amely így könnyen el tudott jutni a román állami iskolák hálózatához. Regionális szinten az APSD-Agenda 21 a körzeti tanfelügyelőségekkel dolgozott együtt, ahonnan körzetenként egy-egy tanfelügyelőt jelöltek ki arra, hogy segítse a projekt iskolákon belüli végrehajtását. A kapcsolattartók és a részt vevő tanárok rendszeres megbeszéléseket tartottak a tanfelügyelőkkel, hogy ellenőrizzék a projekt menetét és megtervezzék annak nyomon követését.

AUSZTRIÁBAN a helyi partner, a Südwind jó kapcsolatokat alakított ki az oktatási minisztérium munkatársaival (Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya, állampolgári részvételre neveléssel foglalkozó ügyosztály), iskolák vezető testületeivel (LSR, SSR Vienna) és tanárképző központokkal (pl. vorarlbergi, felső-ausztriai és bécsi tanárképzőkkel). Ezek az intézmények mind támogatták az EAThink projekt végrehajtását.

ÓRAVÁZLATOK GAZDAG TÁRHÁZA

Mikor van az egyes zöldségek és gyümölcsök szezonja?

Van-e jelenleg élelmiszerválság a világban?

Mi a közös a jelszavakban és a tápanyagokban?

Egészségünk szempontjából miért olyan fontos, hogy sokféle típusú és fajtájú ételt együnk?

Hogyan csökkenthetjük a pazarlást és javíthatjuk fogyasztói magatartásunkat?

Hogyan tudnánk arra ösztönözni egy játék résztvevőit, hogy a kompetitív játékokról térjenek át inkább a kooperatív játékokra?

Az EAThink projekt keretében elkészült 130, élelmiszerekkel és táplálkozással foglalkozó globális nevelési óravázlat választ ad a fenti kérdésekre, és még számos más, hasonlóan bonyolult és fontos kérdésre is.

Az EAThink projekt során ezek az óravázlatok európai általános- és középiskolai tanárok közreműködésével készültek, akik le is tesztelték azokat. Az oktatási anyagok célja, hogy az iskolai tantervbe szorosan illeszkedő modelleket kínáljanak az interdiszciplináris és gyakorlati tanulásra. Miközben az egységes séma garantálja az oktatáshoz és tanuláshoz való közös megközelítésmódot, az óravázlatok a témák széles skáláját ölelik fel, a helyi prioritások szerint.

Ezekről az oktatási modulokról bebizonyosodott, hogy képesek hatékonyan megismertetni a gyerekekkel az élelmiszerekhez kapcsolódó olyan alapkérdéseket, mint a biogazdálkodás, a helyben termelt élelmiszerek és a fogyasztás. Az óravázlatok előkészítésébe több ízben bevontak a mezőgazdasági és élelmezési kérdések kezelésében aktív állampolgári szerepvállalásra buzdító hálózatokat illetve kutatóintézeteket is.

Az élelmiszerekhez való hozzáférés sok tanórának, oktatási tevékenységnek fontos témája, függetlenül attól, hogy ezek hol zajlanak – legyen az egy dakari vagy nicosiai iskola. E lelkesítő óravázlatokat olvasva világossá válik, hogy az élelmiszerekre és a mezőgazdaságra ható társadalmi, gazdasági és környezeti feltételek alaposabb megismerése különösen a gyakorlati tanulás és a szerepjáték révén hatékony, amelyek arra buzdítják a gyerekeket, hogy tevőlegesen is állást foglaljanak ezekben a kérdésekben, és a közös párbeszéd és vita során alakítsák ki a maguk kritikai megközelítésmódját.

TANÁRI ÉS TANULÓI VÉLEMÉNYEK

A gyerekek egymástól való tanulását és kölcsönös támogatását számos tevékenység bátorítja az alaptanternv részeként. Ez tükröződik abban is, hogy a projekt tesztelésében részt vevő diákok milyen kiválóan tudtak párbeszédet folytatni egymással, illetve kifejezni a véleményüket a projekttel kapcsolatban.

A projektben részt vevő olasz tanároktól származik a következő két, különösen sokatmondó idézet. Egy gorgonzolai (Milánó) tanár elmondta, az EAThink óravázlatok kidolgozása során „a tanulók nemcsak a tudásukat gyarapíthatták, hanem a kritikai gondolkodásra való képességüket is”.

A gorgonzolai diákok visszajelzései egybevágóan a tanár véleményével. Arról számolnak be, hogy az órák hozzájárultak ahhoz, hogy fejleszthessék „ismereteiket arról, miért kell tudatosan, körültekintően élelmiszert vásárolni”. Ez az attitűd összecseng egy másik diák észrevételével, aki elmondja, milyen fontos volt ez a tanulási folyamat ahhoz, hogy „többé ne hagyjuk magunkat becsapni a reklámok által”.

Mindezek alapján méltán ajánlhatjuk ezeket az óravázlatokat, oktatási projekteket „mindenkinek: idősebb és fiatalabb tanulóknak egyaránt”.

Az ilyen és hasonló témák kapcsán a diákok különösen az egymástól való tanulás lehetőségét értékelik: „A kiscsoportos munka jó dolog volt” – mondja egy milánói diák. Véleményét egy milánói tanár visszajelzése is alátámasztja, aki megjegyzi, hogy a diákok az EAThink órákon „könnyedén, erőfeszítés nélkül tudtak új ismereteket elsajátítani”.

Érdeemes elgondolkozni azon, hogy mivel ez a fajta tanulás a diákok mindennapi életét érinti, teljesen új megvilágításba helyezhet, sőt átformálhat addigi szokásokat. Ahogy egy segratei diák beszámolt róla: „Ez a projekt biztos, hogy segíteni fog abban, hogy javítsak az étkezési szokásaimon és az életmódomon.”

HIVATKOZOTT IRODALOM

ANDREOTTI, V. 2010: Global Education in the 21st Century; two different perspectives on the post of postmodernism. *International Journal of Development Education and Global Learning* (2.) 2 5–22.

BOURN, D. 2014: What is meant by Development Education? *Sinergias* 1. 7–23.

FORGHANI-ARANI, N., HARTMEYER, H., O'LOUGHLIN, E., WEGIMONT, L. (eds) 2013: *Global Education in Europe: Policy, Practice and Theoretical Challenges*. Berlin, Waxmann.

GLOBAL CAMPAIGN FOR EDUCATION 2015: *Leadership, Organising and Action. Campaign manual adapted from Marshall Ganz's work*. Johannesburg, GCE.

OXFAM 2006: *A Curriculum for Education for Global Citizenship*. Oxford, Oxfam.

RAJACIC, A., SURIAN, A., FRICKE, H-J., KRAUSE, J., DAVIS, P. 2010: *Study on the Experience and Actions of the Main European Actors Active in the Field of Development Education and Awareness Raising – Interim Report*. Brussels, European Commission.

SURIAN, A. 2012: Unlearning food predictability. *Italian Sociological Review* 2. (2.) 116–123.

SURIAN, A. 2016: The five skills it takes to build another possible world – learning from and for the World Social Forum. *Adult Education and Development* 83. 78–87.

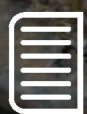
UN TASK TEAM ON POST 2015 [2012]: *Addressing inequalities: The heart of the post-2015 agenda and the future we want for all*. ECE, ESCAP, UNDESA, UNRISD, UNICEF, UN Women. New York (forrás: www.beyond2015.org).

[ALESSIO SURIAN](#) a Padovai Egyetem adjunktusa, ahol transzformatív tanulást oktat, valamint a szociális és személyközi kompetenciákat tanulmányozza. e-mail: alessio.surian@unipd.it

KULCSSZAVAK

- MÉLTÁNYOSSÁG
- MÉLTÁNYOS KERESKEDELEM
- SZOLIDARITÁS
- SZEGÉNYSÉG

TANTÁRGY

spanyol nyelv

KOROSZTÁLY

14 +

IDŐTARTAM

2 × 45 perc
(bővíthető
3 × 45 percre)

IDEÁLIS LÉTSZÁM

12–16 fő

FAIR TRADE FESZTIVÁL

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

idegen nyelvi kommunikatív kompetencia, szociális és állampolgári kompetencia (demokráciára nevelés, fenntarthatóságra nevelés), kooperáció, kreativitás

TANULÁSI CÉLOK

Felhívni a diákok figyelmét a globalizált világ következményeire. Tudatosítani, hogy választásaink (pl. a felelős fogyasztói magatartás) tényleges hatással vannak a Föld távoli pontjain élőkre is.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

földrajz, társadalomismeret

MÓDSZEREK

megbeszélés, kooperatív technikák

MUNKAFORMÁK

frontális munka, csoportmunka

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

- a vitatott globális kérdések ismerete
- egyenlőtlenségek a különféle társadalmakon belül és azok között

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

- országok közötti kereskedelem
- hatalmi viszonyok az észak–déli világ gazdasági és politikai rendszerek között
- méltányos kereskedelem
- etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

- eltérő nézetek a gazdasági és társadalmi fejlődésről – helyi és globális szinten

SOKSZÍNŰSÉG

- a különböző kultúrák és társadalmak mélyebb ismerete

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

- az információ kritikai elemzése
- nézőpontok azonosítása
- megalapozott döntések
- etikus döntéshozatal

HATÁSOS ÉRVELÉS

- annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
- ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel
- a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

- a csoportdöntés elfogadása és betartása
- kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

- széles látókör, nyitottság

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

- növekvő érdeklődés a világ eseményei iránt
- elkötelezettség a társadalmi igazságosság és méltányosság mellett
- szolidaritás

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

- felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
- felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

- tenni akarás egy méltányosabb jövőért
- globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

- döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

- a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése
- cselekvés egy igazságosabb és méltányosabb világért

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

23

1.

IDŐ _ 1 perc
TEVÉKENYSÉG _ óra eleji üdvözlés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK
köszönés, dátum, hiányzók

MUNKAFORMA _ frontális munka

2.

IDŐ _ 2 perc (03)
TEVÉKENYSÉG _ csoportalakítás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK
A tanulók húznak egy kártyát, majd a rajta látható szám szerint négyes csoportokba rendeződnek.

ESZKÖZÖK _ 1-től 4-ig sorszámozott kártyák

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK
Ha van rá lehetőség, érdemes a padokat az órakezdés előtt a 4 fős kiscsoportoknak megfelelően elrendezni.

3.

IDŐ _ 7 perc (10)
TEVÉKENYSÉG _ képleírás csoportban

TARTALOM, INSTRUKCIÓK
Minden csoporthoz tartozik egy kép, amelyről 5 percig beszélnek kiscsoportban, majd minden csoportból egy ember összefoglalja az információt.

MUNKAFORMA _ kiscsoportos munka, kooperatív technika
ESZKÖZÖK _ számítógép, kivetítő

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK
Körben haladnak, minden tanuló csak egy információt mond a képről, ezután átadja a szót a mellette ülőnek. Csak olyat szabad mondani, ami még nem hangzott el.
Segítő kérdések: lásd melléklet.

4.

IDŐ _ 1 perc (11)
TEVÉKENYSÉG _ földrajzi nevek elhelyezése a térképen

TARTALOM, INSTRUKCIÓK
A kiscsoportok gyorsan megvitatják, melyik szám melyik elnevezéshez tartozik, majd a következő dián ellenőrzik.

MUNKAFORMA _ frontális munka
ESZKÖZÖK _ számítógép, kivetítő

5.

IDŐ _ 1 perc (12)
TEVÉKENYSÉG _ a kezdő képek elhelyezése a térképen

TARTALOM, INSTRUKCIÓK
A 4. dián látható, hogy a csoportképek az ország mely részein készültek. A városok nevei lesznek a csapatnevek, ezt a diákok rögzítik a füzetükbe.

MUNKAFORMA _ frontális munka
ESZKÖZÖK _ számítógép, kivetítő

6.

IDŐ _ 5 perc (17)
TEVÉKENYSÉG _ ötletroham, definíció

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK
A tanár felírja a táblára: „el comercio justo”. A szavak jelentésének tisztázása után a diákok szabadon asszociálhatnak a két szóra külön-külön, vagy ha van előzetes ismeretük a témában, azt is összegyűjthetik. Végül a tanár felírja a definíciót a táblára, a diákok lemásolják.

MUNKAFORMA _ frontális munka

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK
*Egy lehetséges definíció: „Es una forma alternativa de comercio, los productores, los clientes, la paz y la naturaleza son importantes”.
Változat kevésbé aktivizálható diákok számára: lásd melléklet.*

7.**IDŐ** _ 20 perc (37)**TEVÉKENYSÉG** _ kreatív feladat – szimbólumalkotás**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

A csoportok önállóan dolgoznak. Minden alapelvhez kitalálnak egy szimbólumot, ezeket egy csapatnévvel ellátott A3-as lapra felrajzolják és megszámozzák. A kész tablót kiteszik a táblára, majd értékelik. Az értékelés szavazással történik:

- minden tanuló kap egy szavazólapot (lásd melléklet)
- minden kategóriában választ egy szimbólumot
- hozzáadhat saját kategóriát vagy egyéb véleményt a kiállításról
- a kitöltött lapot leadja a tanárnak, aki a következő órára összesíti a szavazatokat (ha van jelentkező, a diákok közül is választhatunk szavazatszámoló bizottságot).

MUNKAFORMA _ csoportmunka**ESZKÖZÖK** _ számítógép, kivetítő, szerepkártyák, spanyol–magyar szótár, A3-as lapok, gyurmaragasztó, szavazócédulák**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

Az együttműködés szempontjából fejletlenebb diákok esetén szerepkártyákat húzhatunk: két szótárfelelős (egyikük használja a szótárt, a másik jegyzetel) és két rajzfelelős (mindketten 3-3 szimbólumot rajzolnak).

*A szerepkártyákat lásd a mellékletben.***8.****IDŐ** _ 4 perc (41)**TEVÉKENYSÉG** _ tipikus termékek és tipikus problémák**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

Előzetes tudással rendelkező diákok számára: miután a kivetítőn megjelent a két kérdés, megpróbálják őket ötletrohammal szóban megválaszolni.

MUNKAFORMA _ frontális munka**ESZKÖZÖK** _ magyar–spanyol szótár, mobilnet**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

Előzetes tudással nem rendelkező diákok számára: rendezzék sorba a listában szereplő szavak betűit, hogy megkapják a termékek nevét.

MUNKAFORMA _ egyéni munka**ESZKÖZÖK** _ táblázat**REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK***Az összekevert szavakat tartalmazó táblázatot lásd a mellékletben***25****MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK***Mindkét esetben: ha van rá lehetőség, interneten is kikereshetik a válaszokat.***ESZKÖZÖK** _ internetelérés (telefon, számítógép)**9.****IDŐ** _ 1–5 perc (41–45)**TEVÉKENYSÉG** _ házi feladat: a plakát előkészítése, témaválasztás**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

Miután a válaszok megjelentek a kivetítőn, minden csoport kiválaszt egy terméket és egy problémát. A kiscsoport „alapít” egy céget, amely az adott terméket forgalmazza, és közben igyekszik a kiválasztott társadalmi problémát enyhíteni az előzőleg tanult alapelvek segítségével. A következő órán a termékről plakátot készítenek, melyet a „Fair trade fesztiválon” mutatnak be.

*Házi feladat lehet egy konkrét cégnek utánanézni a WFTO oldalán, ötleteket gyűjteni a következő órához: <http://wfto-la.org/mapa-del-comercio-justo-en-america-latina/>***MUNKAFORMA** _ csoportmunka**REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK**

Ha valakinél van otthon fair trade termék, hozza be a következő órára, jó szolgáltatást tehet a kreatív feladatnál mint ihletforrás.

10.**IDŐ** _ idő függvényében**TEVÉKENYSÉG** _ értékelés**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

Minden tanuló vagy minden csoport választ egy olyan információt, ami a legmeglepőbb/legérdekesebb/legfontosabb stb. számára, és ezt megosztja a többiekkel.

MUNKAFORMA _ frontális munka**REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK**

Ha a kreatív feladattal gyorsabban elkészültek, az óra végén jut idő egymondatos értékelésre.

2. ÓRA

1.

IDŐ _ 1 perc

TEVÉKENYSÉG _ óra eleji üdvözlés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

köszönés, dátum, hiányzók

MUNKAFORMA _ frontális munka

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Az előző órán készült plakátokat érdemes kitenni a falra az eredményhirdetéshez.

2.

IDŐ _ 5 perc (06)

TEVÉKENYSÉG _ szavazás eredményhirdetése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár vagy a szavazatszámológó felolvassák az előző órai szavazás eredményét. Érdemes minden kategóriagyőztest megtapsolni, a végén pedig az egész csoport munkáját elismerni egy közös tapssal.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Az eredményhirdetés végén a tanár pár szóban összefoglalja, pozitívan értékeli a diákok előző órai munkáját.

3.

IDŐ _ 20 perc (26)

TEVÉKENYSÉG _ plakátkészítés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Minden kiscsoport önállóan dolgozik, minden tagnak külön feladata van saját szerepe szerint. A plakáton fel kell tüntetniük:

- az általuk kitalált cég nevét (esetleg logóját)
- a terméket (márkanév, rövid leírás, reklámszöveg, esetleg ár)
- milyen alapelveket valósítanak meg és hogyan (szociális és környezetvédelmi kérdések).

Fontos, hogy minden csoporttag felkészüljön saját plakátjának bemutatására a saját szerepe szerint, és megindokolja, miért és hogyan jött létre a cégük/termékük. A szerepek lehetnek pl.:

- igazgató
- reklámszövegíró
- tervező (logó, megjelenés)
- szociális ügyekért felelős munkatárs
- környezetvédelmi ügyekért felelős munkatárs.

MUNKAFORMA _ csoportmunka

ESZKÖZÖK _ szótárak, A4-es/A3-as lapok, színesek, filcek, szerepkártyák

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A4-es vagy A3-as méretben dolgoznak, attól függően, hogy 2 vagy 3 órára tervezzük a modult.

2 órás modul esetén minden csoportnak kb. 3 perc, 3 órás modul esetén kb. 5 perc áll rendelkezésére a beszámolóhoz. Az értékelésnél fontos szempont, hogy a csoporttagok kb. egyenlő ideig beszéljenek.

Fair trade termékek csomagolásai jól használhatóak ennél a feladatnál.

Az önálló, kreatív munkavégzés tekintetében kevésbé fejlett diákok felhasználhatják a termékeken található információkat vagy internetes kutatómunka során talált cégek/termékek adatait. Ha van rá lehetőség, egy lehetséges házi feladat bioboltokban személyesen érdeklődni, adatokat gyűjteni.

Szerepkártyákat lásd a mellékletben.

IDŐ _ 15 perc (41)

TEVÉKENYSÉG _ fair trade fesztivál

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Tanári bevezető, „megnyitó beszéd”: ezzel a tanár megteremti a kontextust a szimulációs játékhoz (ő a fesztivál főszervezője és felkéri a résztvevőket, hogy sorban mutassák be a termékeiket).

Minden csoport bemutatja a termékét, a többiek jegyzetelnek és kérdeznek.

A jegyzeteik alapján készítik majd el a házi feladatot.

MUNKAFORMA _ frontális munka

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Lehetséges bevezető: "Buenos días, bienvenidos todos al primer Festival de Comercio Justo de nuestro continente. Como presidente de la Asociación, quiero reconocer el trabajo excelente que habéis hecho y ahora tenéis la posibilidad de presentar vuestras empresas. Gracias por estar aquí hoy con nosotros".

IDŐ _ 3 perc (44)

TEVÉKENYSÉG _ a projekt értékelése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok bekarikázzák a véleményüknek megfelelő hangulatjelet.

Idő függvényében válaszolnak a kérdésekre és saját véleményét is írhatnak.

MUNKAFORMA _ egyéni munka

ESZKÖZÖK _ értékelőlap: lásd melléklet

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A képet a Freepik.com tervezte.

IDŐ _ 1 perc (45)

TEVÉKENYSÉG _ házi feladat

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Kreatív írás: a diákok fogalmazást készítenek a tanultak alapján (műfaja lehet tudósítás, napló, levél, blogbejegyzés stb.) a fesztivál egy lehetséges résztvevőjének szemszögéből (újságíró, termelő, kiskereskedő, vásárló stb.). Az értékelés kritériumai között fontos szerepet kap az, hogy az olvasónak az egész fesztiválról képzet kell kapnia, nem csak a csoport saját munkájáról.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

spanyol–magyar és magyar–spanyol szótár (csoportonként 1-1 db), A3-as lapok, színesek/filcek, gyurmaragasztó; szemléltetéshez: kivetítő, számítógép, esetleg fair trade termékek csomagolásai

MEGJEGYZÉSEK

- Érdemes a diákokat a modult megelőző órán röviden tájékoztatni a várható feladatokról, és felhívni a figyelmüket arra, hogy az utolsó, szimulációs játék csak az egész csoport együttműködése esetén lesz igazán sikeres.
- Ha a modul 3 órás, a 2. órában a diákok az óra végéig dolgozhatnak a plakátokon. Ha van rá lehetőség, internetes kutatómunkát is végezhetnek. A 3. órában az óra elejétől egy „mini szimulációs” helyzetet teremtünk, ahol eljátsszuk a fair trade fesztivált. Az óra végén jut idő részletes, szöveges értékelés megfogalmazására is.
- Az első óra típusa: új anyagot feldolgozó; a második óra típusa: ismétlő és összefoglaló (ha a modul 3 órás, a második óra ismétlő, a harmadik pedig összefoglaló).

FORRÁSOK, SZAKIRODALOM

DR. SPENCER KAGAN–MIGUEL KAGAN: *Kagan kooperatív tanulás*. Önkonet Kft., Budapest, 2009.

<http://www.freepik.com/>

KULCSSZAVAK

- _ ÖNELLÁTÁS
- _ A TERMÉSZET KÖRFORGÁSA

TANTÁRGY
életvitel

KOROSZTÁLY
12 +

IDŐTARTAM
45 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM
rugalmas

A GOMBA FELDOLGOZÁSA

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

megfigyelés, tapasztalati készségek fejlesztése

TANULÁSI CÉLOK

A tanulók személyes foglalkoztatása, személyes tapasztalatok szerzése a gomba növény termesztésében, felhasználásában. A tanulók részesei lehetnek a termesztési, feldolgozási folyamatnak. Élményszerzés, saját magunk által termesztett termék feldolgozása, elfogyasztása által. Élményalapú oktatási folyamat.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

biológia, erkölcsstan

MÓDSZEREK

szemléltetés, megbeszélés, gyakorlati feladatok

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

– etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– tudjuk, hogy a források végesek
– életmódok egy fenntartható világért

SOKSZÍNŰSÉG

– mivel gazdagítják életünket a különböző kultúrák, értékrendek, hitrendszerek?

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

– nézőpontok azonosítása
– megalapozott döntések

HATÁSOS ÉRVELÉS

– a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

– a csoportdöntés elfogadása és betartása
– kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

– széles látókör, nyitottság

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

– felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
– felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MÚLIK A VÁLTOZÁS

– tenni akarás egy méltányosabb jövőért

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

– egy fenntartható világot szem előtt tartó életvitel

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

– a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése
– cselekvés egy igazságosabb és méltányosabb világért

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

IDŐ _ 5 perc

TEVÉKENYSÉG _ a gombáról tanultak átismétlése, növényteni besorolása

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

megbeszélés kérdés-felelet formában, rövid állítások, igaz-hamis állítások

ESZKÖZÖK _ a gombát bemutató képek, gombafajták, ehető-nem ehető

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A gyerekek visszajelzése fontos, lehet mozgásos tevékenységet beiktatni. Ehető-nem ehető gombafajták csoportjába osztjuk szét a tanulókat, akik a megfelelő csoportba állnak be a képek felmutatásakor.

2.

IDŐ _ 10 perc (15)

TEVÉKENYSÉG _ a gomba leszedése a ládákból

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Minden tanuló lehetőséget kap a „szüretelésre”. A szép, fejlett, egészséges példányok óvatos leszedése, tisztítása.

ESZKÖZÖK _ a gomba mely része ehető, hogyan kell megtisztítani

3.

IDŐ _ 10 perc (25)

TEVÉKENYSÉG _ a gomba és a gombapaprikás egyéb hozzávalóinak megtisztítása

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Egy tanuló felírja a receptet a táblára, miközben a többiek a nekik kijelölt feladatot végzik – csoportokban, hagymapucolás, gomba pucolása, feldarabolása, főzőeszközök előkészítése, zsiradék melegítése.

ESZKÖZÖK _ projektorral a tanár a feldolgozás egyes lépéseit kivetítheti

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A tanulókat hatékonyan kell szervezni, hogy mindenki időre elvégezze a neki kijelölt feladatot – a konyhatechnológiai szabályok betartásával.

4.

IDŐ _ 10 perc (35)

TEVÉKENYSÉG _ a főzési folyamat

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Közben további receptek gyűjtése szakácskönyvből, esetleg internet felhasználásával – mi mindent lehet még készíteni a gombából, miért egészséges étel a gomba; csoportos megbeszélés.

5.

IDŐ _ 10 perc (45)

TEVÉKENYSÉG _ a kész étel tálalása, közös elfogyasztása

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Feladat: Milyen ételeket készíthetsz még gombából? Otthon szülői segítséggel készítsd el az egyik könnyű ételt.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A tanulók visszajelzései, a közös feldolgozás, a tapasztalatok, élmények megbeszélése.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

spanyol–magyar és magyar–spanyol szótár (csoportonként 1-1 db), A3-as lapok, színesek/filcek, gyurmaragasztó; szemléltetéshez: kivetítő, számítógép, esetleg fair trade termékek csomagolásai

KULCSSZAVAK

- _ MÉLTÁNYOSSÁG
- _ SZOLIDARITÁS
- _ SZEGÉNYSÉG

TANTÁRGY
társadalomismeret

KOROSZTÁLY
16 +

IDŐTARTAM
2 x 45 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM
rugalmas

03

SZEGÉNYSÉG

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia (demokráciára nevelés, fenntarthatóságra nevelés), kooperáció, kreativitás

TANULÁSI CÉLOK

meglévő ismeretek rendszerezése, kiegészítése, érzékenyítés, együtt gondolkodás, érvelés és a vitakészség fejlesztése

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

földrajz, biológia, történelem

MÓDSZEREK

megbeszélés, kooperatív technikák

MUNKAFORMÁK

frontális munka, csoportmunka

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

- a vitatott globális kérdések ismerete
- egyenlőtlenségek a különféle társadalmakon belül és azok között
- a szegénység okai
- az egyenlőtlenség okai és következményei

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

- a globális összefüggések ismerete
- hatalmi viszonyok az észak–déli világgazdasági és politikai rendszerek között
- összetett globális problémák

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

- eltérő nézetek a gazdasági és társadalmi fejlődésről – helyi és globális szinten
- tudjuk, hogy a források végesek

SOKSZÍNŰSÉG

- tisztában vagyunk az előítéletek természetével és tudjuk, hogyan küzdünk ellenük
- a különböző kultúrák és társadalmak mélyebb ismerete

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

- az előítéletek, sztereotípiák, vélemények felismerése
- az információ kritikai elemzése
- vitatott, bonyolult problémák kezelése
- nézőpontok azonosítása
- megalapozott döntések
- összetett kérdések és dilemmák kezelése

HATÁSOS ÉRVELÉS

- az érvek azonosítása és kiválasztása
- annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
- ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel
- a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

- a csoportdöntés elfogadása és betartása
- kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

- az egyéni érdem fontosságának elismerése
- széles látókör, nyitottság

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

- növekvő érdeklődés a világ eseményei iránt
- fellépés az igazságtalanság és egyenlőtlenség ellen
- elkötelezettség a társadalmi igazságosság és méltányosság mellett
- tenni akarás az egyenlőtlenség ellen
- szolidaritás

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

- felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
- felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

- tenni akarás egy méltányosabb jövőért
- globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

- döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése
- a törődés készségének fejlesztése

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

- a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése
- fellépés az egyenlőtlenségeket állandósító nézetekkel szemben
- cselekvés egy igazságosabb és méltányosabb világért

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

IDŐ _ 1 perc

TEVÉKENYSÉG _ 4-5 fős csoportok kialakítása

2.

IDŐ _ 14 perc (15)

TEVÉKENYSÉG _ gondolattérkép készítése 4-5 fős csoportokban

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Nagy ív csomagolópapír közepére felírjuk a szegénység szót. A csoportok feladata az, hogy a megadott idő alatt írjanak a szabad felületre olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek erről eszükbe jutnak, és nyilakkal jelezzék a köztük lévő összefüggéseket.

ESZKÖZÖK _ nagy ív csomagolópapír, vastag színes filctollak

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Lehetőség szerint a csoportok különböző színű tollakkal dolgozzanak.

3.

IDŐ _ 10 perc (25)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

15 perc után felerősítjük a falra az elkészült térképeket, és a csoportok megnézik egymás munkáját. Megbeszéljük a közös pontokat és a különbségeket, ha szükséges tisztázzuk a használt fogalmakat.

ESZKÖZÖK _ gyurmaragasztó

4.

IDŐ _ 20 perc (45)

TEVÉKENYSÉG _ *Ki a szegény?* irányított beszélgetés a mellékelt képek segítségével

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Az egész osztály körben ülve helyezkedik el. A mellékletben csatolt képeket (vagy ezekhez hasonló tartalmúakat) projektorral kivetítjük. A képek megtekintése után feltesszük a fenti kérdést, és úgy moderáljuk a beszélgetést, hogy lehetőleg mindenki szót kapjon és érintsük az alábbi tartalmakat:

- pénz
- munka
- lakhatás
- egészség
- oktatás
- létminimum
- relatív szegénység
- gyermekszegénység

ESZKÖZÖK _ a melléklet képei, projektor

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ha nincs projektor, akkor a képeket kinyomtatva körbeadjuk a csoportban.

2. ÓRA

1.

IDŐ _ 25 perc

TEVÉKENYSÉG _ esélyegyenlőségi játék

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok egy sorban egymás mellé állnak. Minden játékos kap egy kártyát, amelyen le van írva a szerepe. Pl. 62 éves hajléktalan férfi, 23 éves lány, aki esti iskolában most végzi a 10. gimnáziumi osztályt stb. (lásd melléklet). Minden játékos csak a saját szerepét ismeri, nem árulja el a többieknek, kit alakít.

A játékvezető a mellékletben csatolt élethelyzeteket olvassa fel, pl.: „megfájdult a fogad, orvoshoz kell menned”.

Amelyik játékos úgy érzi, hogy ezt a feladatot meg tudja oldani (a szerepe szerint), egy lépést előreléphet. Kérjük meg a diákokat, hogy körülbelül egyforma nagyokat lépjenek!

A játék addig tart, amíg az összes élethelyzetet felolvastuk. A végén megnézzük, ki milyen távolságra jutott a kiindulási ponttól. Ezután mindenki felfedi a szerepét, és megbeszéljük, melyik élethelyzet miatt okozott nehézséget.

ESZKÖZÖK _ a mellékletben szereplő kártyák

2.

IDŐ _ 15 perc (40)

TEVÉKENYSÉG _ véleményvonal

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok elszórtan helyezkednek el a teremben. A padlón kijelölünk egy egyenes vonalat (ténylegesen, pl. szigetelőszalaggal, vagy csak képzeletben). Elmondjuk, hogy a vonal egyik vége a „teljesen egyetértek” sarok, a másik az „egyáltalán nem értek egyet”.

Ezután állításokat olvasunk fel, és megkérjük a diákokat, hogy egyetértésük mértékében helyezkedjenek el a vonalon. Minden felállás után megkérünk egy-egy diákot a vonal mindkét végéről, hogy fejtse ki és indokolja meg a véleményét.

ESZKÖZÖK _ szigetelőszalag (opcionális), a mellékletben szereplő kijelentések

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Hívjuk fel a diákok figyelmét, hogy a két végpont között („teljesen egyetértek” – „egyáltalán nem értek egyet”) a kevésbé egyértelmű véleményeket tudják kifejezni!

3.

IDŐ _ 5 perc (45)

TEVÉKENYSÉG _ visszajelzések

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Körben ülve megkérjük a diákokat, hogy osszák meg legerősebb benyomásukat az óráról.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

csomagolópapír, vastag színes filctollak, mellékletben szereplő képek és kártyák, projektor (ha van), szigetelőszalag (opcionális), gyurmaragasztó

szerző
TILDYNE RUH
BORBÁLA
MAGYARORSZÁG

Mellékletek és segédanyagok elérhetőek a www.anthropolis.hu/eathink-tankonyv honlapon.

KULCSSZAVAK

- _ VIRTUÁLIS VÍZ
- _ SZOLIDARITÁS
- _ FELELŐSSÉG

TANTÁRGY
erkölcstan

KOROSZTÁLY
13 év

IDŐTARTAM
45 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM
rugalmas

A VIRTUÁLIS VÍZ NYOMÁBAN

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

szociális, digitális, társas, kommunikatív, művészeti-esztétikai, multikulturális kompetencia, értelmi-érzelmi intelligencia

TANULÁSI CÉLOK

Érzékenyítés a vízkészlet véglegessége és a tudatos vízfogyasztás témáiban. Megismerni a virtuális víz fogalmát. Felismerni, hogy a világ lakosságának jelentős része nem jut elegendő vízhez. Felelős magatartás kialakítása a vízhiányban szenvedő népek problémái iránt. Felhívni a tanulók figyelmét arra, hogy víztakarékossággal javíthatunk mások életkörülményein.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

magyar nyelv, földrajz, matematika, informatika, vizuális kultúra, dráma, ének, testnevelés, biológia, természetismeret, történelem

MÓDSZEREK

szemléltetés, elbeszélés, magyarázat, szerepjáték, kooperatív oktatás, megbeszélés

MUNKAFORMÁK

frontális munka, csoportmunka

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

- a vitatott globális kérdések ismerete
- egyenlőtlenségek a különféle társadalmakon belül és azok között
- a szegénység okai
- az egyenlőtlenség okai és következményei

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

- a globális összefüggések ismerete
- hatalmi viszonyok az észak–déli világ gazdasági és politikai rendszerek között
- összetett globális problémák
- etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

- ember és környezet kapcsolata
- a fenntartható fejlődés globális szükségessége
- tudjuk, hogy a források végesek
- értjük a lehetséges és kívánatos jövő fogalmát
- életmódok egy fenntartható világért

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

- az információ kritikai elemzése
- vitatott, bonyolult problémák kezelése
- etikus döntéshozatal
- megalapozott döntések
- összetett kérdések és dilemmák kezelése

HATÁSOS ÉRVELÉS

- az érvek azonosítása és kiválasztása
- annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
- ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel
- a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

- a csoportdöntés elfogadása és betartása
- kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDŐK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

- széles látókör, nyitottság

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

- növekvő érdeklődés a világ eseményei iránt
- fellépés az igazságtalanság és egyenlőtlenség ellen
- elkötelezettség a társadalmi igazságtalanság és méltányosság mellett
- tenni akarás az egyenlőtlenség ellen
- szolidaritás

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

- felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
- felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
- felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt
- elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

- tenni akarás egy méltányosabb jövőért
- globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

- döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése
- állásfoglalás a globális problémák ügyében

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

- a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése
- fellépés az egyenlőtlenségeket állandósító nézetekkel szemben
- cselekvés egy igazságosabb és méltányosabb világért

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

49

1.

IDŐ _ 1 perc

TEVÉKENYSÉG _ adminisztráció: jelentés, hiányzók számbavétele, elhelyezkedés a teremben

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

hely- és eszközigény felmérése, tér biztosítása a mozgásos játékhöz és a későbbi csoportmunkához

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A természet célszerű már az óra előtti szünetben berendezni időnyerés céljából.

2.

IDŐ _ 3 perc (04)

TEVÉKENYSÉG _ játékos feladat – bemelegítés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Aktív táblán megjelennek a vízhez kapcsolódó képek: esőcseppek, vízesés, tenger. Mindegyik más hanghatást kelt és lágy relaxációs zene szól közben halkán. A feladat: Képzeld el, hogy az ablakon megjelennek az esőcseppek. Milyen lesz a hangulatod? Fejezd ki arcjátékkal, mozgással!
Most egy vízesésnél jársz.
Testbeszéddel játszd el, hogy mit érzel, ha meglátod!
A tenger hullámait hallod.
Milyen tevékenységeket végzel a tengerparton?
Mutassátok be a hullámok mozgását!
A feladattal a tanulók érdeklődését lehet felkelteni a téma iránt.
Egyéni és csoportos foglalkozási formát alkalmazunk.
Módszer: szemléltetés, szerepjáték

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ ének-zene, tánc és dráma

ESZKÖZÖK _ aktív tábla, képek, zenék lejátszása a youtube-ról
<https://www.youtube.com/watch?v=m35ZyXX3w0E/>

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ehhez a feladathoz is előre jól megtervezett koncepcióra van szükség, ki kell keresni a zenéket, a tábla megfelelő működését ellenőrizni kell óra előtt. A mozgásos játék elősegíti a tanulók mozgáskultúrájának, érzelmi intelligenciájának és művészeti érzékének fejlődését. A vizuális és auditív feladat egyszerre több érzékszervüket mozgatja meg. Megkezdődik a ráhangolódás a csoportos feladatok végzésére, az óra témájához való kapcsolódásra és a belső nyugalom megteremtésére.

3.

IDŐ _ 5 perc (09)

TEVÉKENYSÉG _ az új anyag bevezetése – motiváció

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A pedagógus a tanulóknak egyszerű, hétköznapi tárgyak segítségével szemlélteti földünk vízkészletének jelenlegi állapotát. Tanári bemutatás magyarázattal, elbeszéléssel.
Egy nagy tál majdnem tele van vízzel, ami a bolygón található összes vizet jelképezi, a bolygó 71%-át. Nagy része óceánokban és tengerekben található, emberi fogyasztásra alkalmatlan.
Most belehelyezek ebbe a vízmennyiségbe egy mini üveget, ami jeget tartalmaz, ez is édesvíz, de a felmelegedéssel alkalmatlanná válik a fogyasztásra.
A következő lépés egy nagyobb ampulla behelyezése a vízbe, amely a föld alatt mélyen, tehát szintén nem hozzáférhető édesvizet jelöli.
Legvégül egy mini parfüm ampullába pár csepp ételfestékkel megfestett vizet tesztek, ez fogja szimbolizálni Földünk vízkészletének 0,003%-át, ami tiszta, hozzáférhető ivóvíz.
Kérdés: Mi a véleményetek a látottakról? Milyen következtetést tudtok levonni az alábbi kísérletből?
A tanári bemutató elbeszéléssel egybekötve felkelti a tanulók érdeklődését, gondolkodásra serkenti őket.
A bemutató végén mindenki elhagyhatja a helyét, közelről is megsejlelheti a kiállított eszközöket, bele is nyúlhat a vízbe, az eszközök is megérinthetők.
Frontális foglalkoztatási formában dolgozunk.
Módszer: leírás, mely konkrét információk átadására szolgál, főként a tanulók képzeletét és érzelmeit mozgósítja

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ kémia, földrajz, anyanyelvi kommunikáció

ESZKÖZÖK _ vízzel teli nagy tál, mini üvegek, ampullák, ételfesték

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A kísérlet nagy hatással van a gyerekekre, szeretik a plasztikus dolgokat, tehát a téma bevezetéséhez ideálisnak bizonyul. Nem beszélve arról, hogy a tanulók gondolkodási képességeinek egész tárházát tudjuk fejleszteni általa: analizálnak, összefüggéseket fedeznek fel, kreatív és fantáziát megmozgató absztraháló képességek birtokába jutnak.

Azzal, hogy élményközelivé hozunk a mindennapokból jól ismert dolgokat, a tanulók szociális, környezettudatos, aktív állampolgári kompetenciáit is fejlesztjük. Az elbeszélés, magyarázat demonstratív szemléltetőeszközök használatával sokkal hatásosabb. Ennek a résznek a zárásaként a tanulók képesek saját gondolataik megfogalmazására, és elgondolkodnak a vízzel kapcsolatban már ismert vagy új információkon, csak más aspektusból közelítik meg azokat.

4.

IDŐ _ 3 perc (12)

TEVÉKENYSÉG _ csoportalakítás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Az asztalt kék terítővel letakarom, ami a víz színét szimbolizálja. A terítőn kártyák találhatók, amelyekből mindegyik tanuló vesz egyet. A kártyákon a következő hívószavak szerepelnek: patak–folyó–tó–tenger. A kártyák kihúzásával történik meg a csoportalakítás. A már elrendezett padoknál ez alapján foglalják el a helyüket a tanulók, majd rövid megbeszélés következik a csoportfelelősök kiválasztásáról. Csoportos foglalkoztatási forma. *Módszer:* kooperatív tanulási forma

ESZKÖZÖK _ asztalterítő, kis kártyák

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A kooperatív tanulási forma a tanulók kiscsoportos tevékenységén alapszik. Szerepet játszik a tanulók intellektuális képességeinek, valamint a szociális és együttműködési képességeinek kialakulásában és fejlődésében. A konstruktív tanulási elméletre épül, vagyis az ismeretek elsajátítása nem befogadó, hanem alkotó módon történik. A kooperáció nem azt jelenti, hogy a tanulók csoportokba rendeződnek, és a saját feladatukkal foglalkoznak. A hangsúly a közös munkán, az együttműködésen van.

5.

IDŐ _ 5 perc (17)

TEVÉKENYSÉG _ a víz fogalmához kapcsolódó szavak gyűjtése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Tanári instrukció: A következő feladathoz csomagolópapírt kaptok. Középre írtok fel a víz szót, és gyűjtsetek minél több szót közösen, aminek köze van az adott szóhoz. Készítsetek „szóhálót”.

Módszer: kooperatív tanulás csoportmunkával

Tanulói készségek és képességek fejlesztése a társas munka során. Közben a pedagógus minden csoport munkáját figyelemmel kíséri, mentorál, mediátori szerepet végez, előremutató tanácsokat ad, ha szükséges. A feladat zárásaként minden csoport felolvassa a gyűjtött szavakat, és a teremben jól látható helyekre kihelyezzük a transzparenszeket.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ magyar nyelv, vizuális kultúra

ESZKÖZÖK _ csomagolópapírok, filcek, gyurmaragasztó

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A tanulók közös munkájára épülő feladat, ahol asszociációs képességeik („brainstorming”) révén elősegíthetik kommunikatív, társas, esztétikai kompetenciáik fejlődését. A vezetés, az összehangolt munka, az igényesség és a társakkal szembeni udvarias és alkalmazkodó magatartás az erkölcsi érzék alakítását nagymértékben fokozza.

6.

IDŐ _ 8 perc (25)

TEVÉKENYSÉG _ új fogalom megismerése: „virtuális víz” – víz a termékek mögött

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Tanári magyarázat: Sokféleképpen fogyasztunk vizet, olyan termékeken keresztül is, amelyek gyártásához elengedhetetlen a víz.

Kérdés: Szerintetek mely termékek előállításához van szükség vízre, illetve a gazdasági élet mely területein használnak sok vizet?

A gyerekek a mezőgazdaságból, iparból vagy történelmi ismereteikből (ókori Kelet) fognak példákat hozni, és innen lehet továbblépni.

Most egy új fogalommal ismerkedünk meg: a virtuális víz fogalmával.

Mit jelent az a szó, hogy virtuális?

A tanulók a számítógéphez kapcsolható válaszokat fognak adni, ezután pontosítjuk a definíciót, amelyet mindenki leír majd a füzetébe. Segíti őket az a szöveg, amely minden csoport asztalán megtalálható egy borítékban.

Itt még példákat is találnak, hogy egy-egy termék előállításához mennyi vízre van szükség (lásd segédanyagok).

Ahhoz, hogy saját felfedező-heurisztikus élményhez jussanak a tanulók, tabletek segítségével kikeresik, hogy 1 kiló marhahús polcokra kerüléséhez mennyi virtuális víz fogy el (15 400 liter).

Kooperatív oktatási és egyéni munkában dolgozunk.

Módszer: beszélgetés, magyarázat, megbeszélés irányított kérdések segítségével.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ földrajz, történelem, informatika, magyar nyelv

ESZKÖZÖK _ tabletek, borítékok a már előre megírt, új információkat tartalmazó szövegekkel, füzetek

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ennél a résznél fontos a tanár pontos, előre átgondolt és logikailag felépített, ok-okozati összefüggéseket feltáró munkája. A tanulók nem ismerik a fogalmat, tehát valóban új ismeretet közlünk, fontos a pontos definíció.

Hiába a kapott szöveg, kell a folyamatos tanári segítségadás, önállóan nehezen boldogulnak.

A tabletekkel nagyon szeretnek dolgozni, de itt is figyelni kell, hogy el ne kalandozzanak. 13-14 évesen a tanulók már nagymértékben önálló használói

a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek, így válik valóra a NAT-tal való kompatibilitás.

A tanár természetesen figyeli a tanulók munkáját, hiszen ez is részét képezi az értékelésnek, a tanulói aktivitás fontos eleme az órának, mert a tanár számára is visszajelzést ad az ő munkájáról is.

7.

IDŐ _ 4 perc (29)

TEVÉKENYSÉG _ a vízhez mindenkinek joga van

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Tanári kérdésfelvetés, gondolatébresztő: Tudtátok-e, hogy míg számunkra természetes, hogy mindig folyik a víz a csapból, addig a Föld különböző pontjain másoknak ritka kincs a víz?

Itt közöl a tanár tényeket a vízről, majd táblai vázlattal szemlélteti egy átlagos afrikai család napi vízfogyasztását, valamint egy fejlett országban élő átlagos polgárét. A tanulóknak összehasonlítást kell tenniük, majd következtetéseket levonniuk. Egy átlagos afrikai család 22 liter vizet fogyaszt naponta – egy USA polgár 455–800 liter közötti vízmennyiséget fogyaszt. A tanulók is rögzítik a füzetbe az adatokat, a következtetéseiket.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ földrajz, matematika

ESZKÖZÖK _ tábla, füzet

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A gyerekek közül többen tudják, hogy sokan szomjaznak, és ez szánalmat kelt bennük. Tudatosítani kell bennük, hogy az élelmiszerek, ruhák, üzemanyag előállításához is rengeteg vízre van szükség, és a virtuális víz egyre inkább keresett terméké válik a piacon. Különösen ezek ismeretében kell, hogy felértékelődjön a vizet óvó-védő tudatos magatartás. A víz árának drágulása azt eredményezi, hogy a szegényebb tömegek nehezen jutnak hozzá, a szakadék is egyre inkább nő a gazdagok és szegények között. Ezen ok-okozati összefüggések láttatása a tanulók absztraháló, az eseményeket analizáló, kognitív képességeit hozza mozgásba.

8.

IDŐ _ 5 perc (34)

TEVÉKENYSÉG _ kreatív kézműves feladat: Virtuális Vízcsepp Vili bemutatkozik

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Tanári szemléltetés: A pedagógus előveszi a korábban kartonból elkészített figurát, amellyel a tanulók figyelmét újból ráirányítja a témára, a fogalom ismétlődik, majd kezdetét veszi a játékos feladat.

Bemutatom nektek Virtuális Vízcsepp Vilit, aki azt szimbolizálja, hogy mindnyájan tudunk azért tenni a mindennapokban, hogy átalakítsuk a vízhez való szokásainkat, és a mi takarékoságunkkal több ember jusson tiszta vízhez.

A ti feladatotok most az lesz, hogy készítsétek hajtogatással kishajókat, amelyek oldalára logóként Vilit is odarajzoljátok.

Ha van kedvetek, adjatok más nevet a vízcseppjeiteknek.

A tanulók A4-es lapot és filctollat kapnak a munkához.

Amíg a gyerekek munkálkodnak, ismét megszólal az aláfestő zene.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ magyar nyelv, vizuális kultúra, technika, ének-zene

ESZKÖZÖK _ A4-es papírlap, filctollak, aktív tábla

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Az órának a tanári szemléltetés mellett ez is egy izgalmas része. Vannak olyanok, akiknek segítség kell, hogy a hajót megfelelő technikával elkészítsék.

Nagyon élvezik a vízcseppek rajzolását, van, aki többet is felrajzol a hajók oldalára.

Születnek saját fantázianevek is: Virtuális Vízcsepp Bella, Pamela.

A gyerekek esztétikai-művészeti tudatosságának fejlesztése, a társas és szociális kompetenciáik erősítése, valamint kreativitásuk érvényesül ebben a feladatban.

A diákok a hagyományosabb órakeretből itt tudnak kilépni, és saját belső nyitottságukat a külvilág felé feltárni.

9.

IDŐ _ 8 perc (42)

TEVÉKENYSÉG _ tapasztalatok, ismeretek rögzítése játékos feladattal

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Tanári instrukció: Most a kishajókat vízre bocsátjuk!

Vízcseppjeiteket képletesen küldjük azok számára, akik hiányt szenvednek vízben, ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy óvatosan bánjunk vele, mert féltett kincs.

Ezután a tanulókkal lemegyünk a tóhoz (ha nincs a közelben, akkor a szemléltetéshez használt tál is megfelelő lehet), és a hajókat behelyezzük a vízbe.

Mielőtt azonban ez megtörténik, mindenki egy rövid gondolattal „búcsúztatja” a hajóját és Vilit.

A virtuális víz az,...

Takarékoskodom a vízzel, mert...

Tudom, hogy...

Úgy tudok takarékoskodni, hogy...

(A hajók anyaga újrahasznosított papír, lebomlik, nem környezetszennyező, ezért választottam ezt a formát.)

Módszer: szemléltetés, tanári magyarázat, szerepjáték, játék, rendszerezés. Csoportos foglalkoztatási forma.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ természetismeret, biológia, magyar nyelv

ESZKÖZÖK _ kishajó papírból

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A tanulók az órának ezen a részén szabadulnak fel leginkább, élvezik ember és a természet kapcsolatát. A játékos feladatmegoldás a gyerekek érzelmi, gondolati világát megmozgatja, kognitív-affektív képességeik fejlődnek. Az élményközeli tanulás segíti a tanulói kompetenciák fejlődését.

A megkezdett mondatok befejezése, a búcsúüzenetek küldése a gyerekek logikai és kommunikatív kompetenciáját fejleszti.

10.

IDŐ _ 2 perc (44)

TEVÉKENYSÉG _ közös fénykép készítése, az óra érzelmi lezárása

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók a világ különböző pontjairól származó emberek, gyerekek képét kapják, olyanokét, akik vízhiányban szenvednek. Élőláncot alkotunk, mellyel szolidaritásunkat fejezzük ki irányukban, majd közös fénykép készül.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK _ informatika, média, dráma

ESZKÖZÖK _ fényképezőgép, képek

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ennél a feladatnál a tanulók a fantáziájuk segítségével kilépnek a saját kapcsolati hálójukból.

Cél: a morális, szociális érzék, empátia, tolerancia, érzelmi intelligencia fejlesztése más népek irányában.

11.

IDŐ _ 1 perc (45)

TEVÉKENYSÉG _ értékelés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Elégedettség a tanulói aktivitással, a következő óra anyagának előrevetítése. Házi feladat kijelölése (rendhagyó módon a tóparton): A következő órán a víz és a művészetek, irodalom kapcsolatát vizsgáljuk. Gyűjtsetek képeket, fotókat (akár magatok is fotózhattok!), érdekes kortárs alkotásokat, melyek a vízhez köthetők. Irodalmi szövegeket, meséket, verseket is gyűjthettek ebben a témában. Ha valaki affinitást érez, készíthet PPT-t is. Címe: „Mit jelent nekem a víz?”

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A visszatekintő összegzés az utolsó fázisa a tanítási órának. A tanár megdicséri a csoportot az aktivitásért, és kijelöli a házi feladatot.

A hét folyamán még fel lehet hívni a figyelmet az új feladatra, ha valaki elfelejtené a következő óráig.

Értékelés: egységesen mindenki kis ötöst kap, tanulói aktivitásért és azért, mert felszabadultságuk, örömük azt érzékeltette, hogy jól érezték magukat az órán.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

tankönyv (OFI Erkölcstan 7. osztály), füzet, szemléltető eszközök: aktív tábla, nagy tál, pici üvegek, pici fiolák, tabletek, csomagolópapír, filcek, A4-es lapok, flashcardok

KULCSSZAVAK

- _ VÍZKÉSZLET
- _ TUDATOS VÍZFOGYASZTÁS
- _ VÍZLÁBNYOM
- _ VIRTUÁLIS VÍZ

TANTÁRGY

osztályfőnöki

KOROSZTÁLY

14 +

IDŐTARTAM

90 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM

rugalmas

A VÍZ 1.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

rendszeres megfigyelés, adatgyűjtés és -feldolgozás, következtetés, kritikai gondolkodás, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, felelős és tudatos környezeti magatartás, stratégiai gondolkodás

TANULÁSI CÉLOK

kritikus és kíváncsi attitűd formálása a természeti jelenségek iránt, ezek megismerésére és megértésére való törekvés, nyitottság a technológiai fejlesztések etikai vonatkozásaira és kritikai szemléletére, a biztonság és a fenntarthatóság tisztelete, társadalmi felelősségvállalás, hatékony kommunikáció

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

földrajz, biológia, fizika, kémia

MÓDSZEREK

megbeszélés, kooperatív technikák

MUNKAFORMÁK

páros munka, kiscsoportos munka, frontális munka

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

- a vitatott globális kérdések ismerete
- egyenlőtlenségek a különféle társadalmakon belül és azok között
- a szegénység okai
- az egyenlőtlenség okai és következményei

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

- a globális összefüggések ismerete
- hatalmi viszonyok az észak–déli világgazdasági és politikai rendszerek között
- összetett globális problémák
- etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

- ember és környezet kapcsolata
- a fenntartható fejlődés globális szükségessége
- tudjuk, hogy a források végesek
- értjük a lehetséges és kívánatos jövő fogalmát
- életmódok egy fenntartható világért

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

- az információ kritikai elemzése
- vitatott, bonyolult problémák kezelése
- etikus döntéshozatal
- megalapozott döntések
- összetett kérdések és dilemmák kezelése

HATÁSOS ÉRVELÉS

- az érvek azonosítása és kiválasztása
- annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
- a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

- a csoportdöntés elfogadása és betartása
- tárgyalás, egyezkedés
- kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

- széles látókör, nyitottság

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

- növekvő érdeklődés a világ eseményei iránt
- elkötelezettség a társadalmi igazságosság és méltányosság mellett
- tenni akarás az egyenlőtlenség ellen
- szolidaritás

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

- felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
- felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
- felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt
- elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

- hit abban, hogy a dolgok jó irányba változhatnak, s hogy a változás tőlünk függ
- globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

- döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése
- állásfoglalás a globális problémák ügyében

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

- a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése
- cselekvés egy igazságosabb és méltányosabb világért

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

IDŐ _ 5 perc

TEVÉKENYSÉG _ brainstorming

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok egymás között párokban vagy kis csoportokban beszélgetnek a vízről – mi jut eszükbe róla?

MUNKAFORMA _ páros vagy kiscsoportos munka

2.

IDŐ _ 10 perc (15)

TEVÉKENYSÉG _ elmetérkép készítése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok ötleteit egy-egy csoportszóvivő az egész csoport elé tárja, majd tanári segítséggel felkerülnek a táblára a gondolataik, elmetérképbe rendezve.

MUNKAFORMA _ frontális munka

ESZKÖZÖK _ tábla, interaktív tábla

3.

IDŐ _ 5 perc (20)

TEVÉKENYSÉG _ feladatlap kitöltése, adatok megbecslése a korábban tanultak alapján

MUNKAFORMA _ egyéni munka

ESZKÖZÖK _ feladatlap minden tanulónak sokszorosítva

4.

IDŐ _ 10 perc (30)

TEVÉKENYSÉG _ érzékenyítés a vízkészlet végességével és a tudatos vízfogyasztással kapcsolatban

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók kiszínezik a világ vízkészletét szimbolizáló vödör 1000 négyzetét tanári instrukciók alapján. Megpróbálják kitalálni, hogy mihez kapcsolódik az adott mennyiség.

MUNKAFORMA _ egyéni munka

ESZKÖZÖK _ EAThink tananyagból vödör ábra A6-os méretben sokszorosítva minden tanulónak, íróeszközök

5.

IDŐ _ 2 perc (32)

TEVÉKENYSÉG _ a feladatlap előzetes tudás alapján kitöltött adatainak helyesbítése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A „vödörös” feladatban tanultak szerint tanári instrukciók alapján. Megpróbálják kitalálni, hogy mihez kapcsolódik az adott mennyiség, a tanulók a feladatlap jobb oldali oszlopába beírják a frissen tanult adatokat.

MUNKAFORMA _ frontális munka, egyéni munka

ESZKÖZÖK _ feladatlap, íróeszköz

6.

IDŐ _ 8 perc (40)

TEVÉKENYSÉG _ olvasás: fogalmak bővítése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

4 kisebb csoportban 4 különböző szövegrészletet kapnak a diákok, amelyet alaposan el kell olvasniuk, emlékezve a részletekre.

MUNKAFORMA _ csoportmunka 4 csoportban

ESZKÖZÖK _ EAThink tananyag kinyomtatva és felvágva 4 részre a 4 csoport számára (virtuális víz, vízfogyasztás a mezőgazdaságban, vízfogyasztás az iparban, tények a vízről)

7.**IDŐ** _ 15 perc (55)**TEVÉKENYSÉG** _ tudásmegosztás**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

A tanulók újrendeződnek olyan módon, hogy mind a négy korábbi csoportból legyen legalább egy képviselő. A tanulók az olvasott információkat megosztják az új csoporttársaikkal (lehetőleg emlékezetből), és amennyiben bizonytalanok, az interneten (mobiltelefonjukon) utánanézhhetnek a részleteknek (pl. miért magas a marhahús virtuális víztartalma?).

MUNKAFORMA _ csoportmunka kb. 4 csoportban**8.****IDŐ** _ 10 perc (65)**TEVÉKENYSÉG** _ eddig tanultak ellenőrzése, megvitatása**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

A feladatlap következő részeiben az eddigi becsült értékek, adatok pontosítása a kis csoportokban elhangzott információk alapján. Egy-egy szóvivő elmondja a „megoldásokat”, majd ezeket megvitatva a tanár az interaktív táblán is kitölti a helyes válaszokat.

MUNKAFORMA _ frontális munka**ESZKÖZÖK** _ feladatlap, íróeszköz, feladatlap interaktív táblára kivetítve**9.****IDŐ** _ 16 perc (81)**TEVÉKENYSÉG** _ videó a palackozott vízről**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

A csoport angol nyelven (angol felirattal) egymás után kétszer megnézi a videót (idő hiányában vagy igény szerint lehet magyar nyelven vagy magyar felirattal is – ez esetben egy megtekintés elegendő lehet).

MUNKAFORMA _ frontális munka**ESZKÖZÖK** _ internet, interaktív tábla/kivetítési lehetőség**10.****IDŐ** _ 5 perc (86)**TEVÉKENYSÉG** _ eddig tanultak ellenőrzése, megvitatása; a videóban látott új ismeretek alapján a feladatlap hiányzó adatainak megvitatása, kitöltése**MUNKAFORMA** _ frontális munka, egyéni munka**ESZKÖZÖK** _ feladatlap, íróeszköz**11.****IDŐ** _ 4 perc (90)**TEVÉKENYSÉG** _ zárás**MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK**

Egy zárókörben minden tanuló röviden elmondja, hogy mi az a legfontosabb gondolat, amit ma megtanult.

MUNKAFORMA _ egész csoport**FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK**

tábla/interaktív tábla, vödör ábra A6-os méretben sokszorosítva (EAThink tananyagból), EAThink tananyag kinyomtatva és felvágva 4 részre a 4 csoport számára (virtuális víz, vízfogyasztás a mezőgazdaságban, vízfogyasztás az iparban, tények a vízről)

63

KULCSSZAVAK

- _ VÍZ
- _ FENNTARTHATÓSÁG
- _ TAKARÉKOSSÁG

TANTÁRGY
—
osztályfőnöki

KOROSZTÁLY
—
12 +

IDŐTARTAM
—
90 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM
—
16 +

A VÍZ 2.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

fenntarthatóságra nevelés, kooperáció, kreativitás

TANULÁSI CÉLOK

Tudatosítani a diákokban, hogy a számunkra alapvetőnek tűnő folyamatos vízellátás más országokban nehézségekbe ütközik. A víz lehet barátságos, de lehet nagyon súlyos problémák forrása is, ezért felelősen kell bánnunk vele.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

magyar nyelv, földrajz, természettudományok

MÓDSZEREK

megbeszélés, kooperatív technikák

MUNKAFORMÁK

frontális munka, csoportmunka

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

- a vitatott globális kérdések ismerete
- egyenlőtlenségek a különféle társadalmakon belül és azok között
- a szegénység okai
- az egyenlőtlenség okai és következményei

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSONÖS FÜGGÉS

- a globális összefüggések ismerete
- hatalmi viszonyok az észak–déli világgazdasági és politikai rendszerek között
- összetett globális problémák
- etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

- ember és környezet kapcsolata
- a fenntartható fejlődés globális szükségessége
- tudjuk, hogy a források végesek
- értjük a lehetséges és kívánatos jövő fogalmát
- életmódok egy fenntartható világért

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

- az információ kritikai elemzése
- vitatott, bonyolult problémák kezelése
- etikus döntéshozatal
- megalapozott döntések
- összetett kérdések és dilemmák kezelése

HATÁSOS ÉRVELÉS

- az érvek azonosítása és kiválasztása
- annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
- ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel
- a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

- a csoportdöntés elfogadása és betartása
- tárgyalás, egyezkedés
- kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

- széles látókör, nyitottság

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

- növekvő érdeklődés a világ eseményei iránt
- fellépés az igazságtalanság és egyenlőtlenség ellen
- elkötelezettség a társadalmi igazságosság és méltányosság mellett
- tenni akarás az egyenlőtlenség ellen
- szolidaritás

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

- felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
- felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
- felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt
- elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

- hit abban, hogy a dolgok jó irányba változhatnak, s hogy a változás tőlünk függ
- tenni akarás egy méltányosabb jövőért
- globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

- döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése
- állásfoglalás a globális problémák ügyében

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

- a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése
- fellépés az egyenlőtlenségeket állandósító nézetekkel szemben
- cselekvés egy igazságosabb és méltányosabb világért

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

69

1.

IDŐ _ 2 perc

TEVÉKENYSÉG _ óra eleji adminisztráció, csoportalakítás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Üdvözlés, a diákok 4 fős csoportokat alkotva ülnek le.

ESZKÖZÖK _ színes számolópálcikák

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A csoportalakítás történhet szabadon vagy véletlenszerűen, szín szerint számolópálcikákkal (a diákok nem látják, milyen színűt húznak).

2.

IDŐ _ 12 perc (14)

TEVÉKENYSÉG _ bemelegítés: a zene hangjai

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár kiválaszt öt, vízhez kapcsolódó dalt/zeneművet. Részleteket játszik belőle a diákoknak, akik rögzítik a benyomásait az értékelőlapon.

MUNKAFORMA _ egyéni munka

ESZKÖZÖK _ internet, számítógép vagy zenelejátszó eszköz, értékelőlapoz ötlet: lásd melléklet

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Zeneötletek: Smetana: Moldva, Strauss: Kék Duna keringő, Händel: Vízizene, Simon & Garfunkel: Bridge over troubled water, Rod Stewart: I am sailing, Deep Purple: Smoke on the water

3.

IDŐ _ 12 perc (26)

TEVÉKENYSÉG _ *mind map* – gondolattérkép

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok a megadott idő alatt megpróbálják a lehető legtöbb olyan szót összegyűjteni, ami kapcsolódik valahogy a vízhez. Lehet főneveket és igéket is gyűjteni.

ESZKÖZÖK _ helyesírási szótár, értelmező szótár, szinonimaszótár, A4-es lapok

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A diákok anyanyelvi kompetenciájától függően lehet nehezíteni a feladatot.
– rendezzék minél több szempontból logikai sorrendbe a szavakat (halmazállapot, méret, pl. óceán – csepp, szinonimacsoportok stb.)
– törekedjenek a köznyelvben ritkábban használt elemek gyűjtésére (pl. *csermely*, *akvapónia*)

4.

IDŐ _ 8 perc (34)

TEVÉKENYSÉG _ közös ellenőrzés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A csoportok megosztják egymással a csoportosítási szempontjaikat, illetve azokat a szavakat, amelyek valaki számára újak voltak. Ha van kérdés a szójelentéssel kapcsolatban, felolvassák a szómagyarázatot.

A tablótát a projekt végéig ki lehet tenni a teremben.

5.

IDŐ _ 5+8 perc (47)

TEVÉKENYSÉG _ találj nevet a csapatodnak és jelenítsd meg!

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok keresnek egy vízzel kapcsolatos földrajzi nevet. Ezt kell elmutogatniuk a többieknek úgy, hogy a megjelenítésben minden csapattag részt vesz.

MUNKAFORMA _ csoportmunka, frontális munka

ESZKÖZÖK _ földrajzi atlasz

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Érdeemes emlékeztetni a diákokat, hogy kerüljék a túl nehéz vagy túl egyértelmű megnevezéseket.

IDŐ _ 20 perc (67)

TEVÉKENYSÉG _ vízproblémák

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Átvezető utasítás lehet pl.: „Az előzőekben körbejártuk a víz hangulatát, elnevezéseit, érintettük elhelyezkedését. Most arról fogunk beszélni, hogy milyen problémákkal kell megküzdenünk az életünkben ennyire hangsúlyos szerepet játszó elemmel kapcsolatban.”

A csoportok választanak egy témát, és a rendelkezésre álló idő alatt kidolgozzák úgy, hogy a következő részben meg tudják tanítani a többieknek.

Mi van akkor, ha a víz...

...túl sok

...túl kevés

...túl szennyezett

Xeriscaping – mi az?

Kreatív feladat: 1 vízmolekula élete képekben.

MUNKAFORMA _ csoportmunka, mozaik módszer 1.

ESZKÖZÖK _ internetelés (telefon, számítógépterem), A3-as lapok

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Szükség esetén lehet kulcsszavakat adni a kereséshez:

– árvíz

– aszály

– klímaváltozás

– menekültválság

– jégtakaró olvadása – édesvíz

– locsolás, autómosás

– műanyag

– tengertisztító berendezések

– veszélyeztetett vízi állatok

– tényleg egészséges halat enni (higanyszennyezés)?

A kereséshez használható honlapokat lásd a mellékletben.

IDŐ _ 20 perc (87)

TEVÉKENYSÉG _ bemutató – tárlatvezetés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Az elkészült tablókat kitesszük a falra, egymástól viszonylag távol, hogy kényelmesen meg lehessen nézni őket.

Annyi kisebb csoport alakul, ahányféle témát dolgoztak fel a gyerekek. Egész osztály esetén több kisebb csoport jöhet létre, ahol mindenki különböző témán dolgozott az előző körben.

A csoportok körbejárnak a teremben, mint egy múzeumi tárlatvezetésen.

Minden tablónál az a csoporttag az idegenvezető, aki részt vett a kidolgozásban.

Miközben elmagyarázza a tudnivalókat, a többiek jegyzetelnek. Mindenkinek annyi értékelőlapot kell kitöltenie, ahány előadást meghallgatott.

MUNKAFORMA _ csoportmunka, mozaik módszer 2.

ESZKÖZÖK _ feladatlaphoz ötlet: lásd melléklet

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Jegyzetelés: Ha fontos, hogy mindenki rendelkezzen az elhangzott összes információval, lehet feladat, hogy először minél több dolgot írjanak fel, és a végén töltik ki a feladatlapot.

IDŐ _ 3 perc (90)

TEVÉKENYSÉG _ értékelés

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A diákok kitöltik az értékelőlapot.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Értékelőlap: lásd melléklet.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

csoportonként 1 helyesírási szótár, szinonimaszótár, földrajzi atlasz, értelmező szótár, szemléltető eszközök: internet, mobiltelefon, számítógép, kivetítő

KULCSSZAVAK

- FENNTARTHATÓSÁG
- ZÖLD ÉTTEREM
- TUDATOS FOGYASZTÁS

TANTÁRGY
osztályfőnöki

KOROSZTÁLY
12 +

IDŐTARTAM
45 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM
5–30 fő

ZÖLD ÉTKEZÉS 1.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

szociális kompetencia (demokráciára nevelés, fenntarthatóságra nevelés), kooperáció, kreativitás

TANULÁSI CÉLOK

Feltárni a fenntarthatóság gazdasági és szociális aspektusait. Megismertetni a tanulókat a zöld étterem fogalmával. Ki a tudatos vásárló? Gyakorlati feladatban megtanítani a helyes élelmiszertárolás szabályait.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

földrajz, angol nyelv, etika

MÓDSZEREK

megbeszélés, kooperatív technikák

MUNKAFORMÁK

frontális munka, csoportmunka

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

– a vitatott globális kérdések ismerete

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

– a globális összefüggések ismerete
– összetett globális problémák
– méltányos kereskedelem
– etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– ember és környezet kapcsolata
– a fenntartható fejlődés globális szükségessége
– tudjuk, hogy a források végesek
– értjük a lehetséges és kívánatos jövő fogalmát
– életmódok egy fenntartható világért

SOKSZÍNŰSÉG

– a sokszínűség problematikájának megértése

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

– az információ kritikai elemzése
– etikus döntéshozatal
– megalapozott döntések

HATÁSOS ÉRVELÉS

– az érvek azonosítása és kiválasztása
– annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
– a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

– a csoportdöntés elfogadása és betartása
– tárgyalás, egyezkedés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

– széles látókör, nyitottság

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

– növekvő érdeklődés a világ eseményei iránt

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

– felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
– felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
– felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt
– elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

– tenni akarás egy méltányosabb jövőért
– globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

– döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése
– állásfoglalás a globális problémák ügyében

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

– a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

77

1.

IDŐ _ 5 perc

TEVÉKENYSÉG _ bemelegítés, ráhangolódás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Melyik szó társítható a zöld színhez? Karikázd be! Ellenőrzés közösen.

Mai kiemelt témánk - az étkezés - az *egészséges, környezetbarát* szavakra és szinonimáikra épül: zöld, egészséges, környezettudatos étkezés.

MUNKAFORMA _ egyéni vagy pármunka

ESZKÖZÖK _ 1. melléklet

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Válasz: természet, harmónia, tavasz, megújulás, egyensúly, termékenység, éretlenség, remény, fejlődés, béke, gyógyítás, étkezés, egészséges, környezettudatosság

2.

IDŐ _ 10 perc (15)

TEVÉKENYSÉG _ mi a zöld étkezés?

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

4-5 fős csoportok kialakítása. Szabályok a Zöld étteremről 10 pontban: tanulóknak kiosztani a feladatlapot (2. melléklet).

Feladat: keresd meg a hiányzó szavakat, és tedd be őket a megfelelő mondatba! Ellenőrzés közösen.

MUNKAFORMA _ csoportmunka

ESZKÖZÖK _ 2. melléklet

3.

IDŐ _ 15 perc (30)

TEVÉKENYSÉG _ zöld háztartás/bevásárlás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Felírni a táblára a zöld háztartás 12 pontját, és megbeszélni pontról pontra.

1. **Vásárolj szezonális terményt!**

2. **Ültess a kertbe, balkonra!**

3. **Készíts bevásárlólistát!**

4. **Vigyél magaddal saját szatyrot, kosarat!**

5. **Ne éhesen menj boltba!**

6. **Vásárolj magyar árut!**

7. **Keresd a nem előrecsomagolt árukat!**

8. **Válassz lehetőleg biotermékeket!**

9. **Vásárolj fenntartható halászatból származó halat!**

10. **Figyelj a vízlábnyomra!**

11. **Tarts húsmentes napot!**

12. **Vásárolj nagy kiszerelesű termékeket!**

MUNKAFORMA _ frontális munka

ESZKÖZÖK _ tábla

4.

IDŐ _ 5 perc (35)

TEVÉKENYSÉG _ rajzolás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Készítetek rajzot 4 szabályról – a többi csoport találja ki, melyikre gondoltatok!

MUNKAFORMA _ csoportmunka

ESZKÖZÖK _ rajzlapok, rajzeszközök

5.

IDŐ _ 10 perc (45)

TEVÉKENYSÉG _ ételek tárolása

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Bevásároltunk, vigyük haza a termékeket! Hol tároljuk őket? Csoportonként 1 feladatlap (3. melléklet).

MUNKAFORMA _ csoportmunka

ESZKÖZÖK _ 3. melléklet

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

feladatlapok, tábla/interaktív tábla, papír, színes ceruza

szerző
TÓTHNÉ KISS ANIKÓ
MAGYARORSZÁG

Mellékletek és segédanyagok elérhetőek a www.anthropolis.hu/eathink-tankonyv honlapon.

KULCSSZAVAK

- FENNTARTHATÓSÁG
- TUDATOS FOGYASZTÁS
- ÖKOGAZDASÁG

TANTÁRGY
osztályfőnöki

KOROSZTÁLY
12 +

IDŐTARTAM
45 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM
5–30 fő

ZÖLD ÉTKEZÉS 2.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

szociális kompetencia (demokráciára nevelés, fenntarthatóságra nevelés), kooperáció, kreativitás

TANULÁSI CÉLOK

Feltárni a fenntarthatóság gazdasági és szociális aspektusait, megismertetni a tanulókat az ökogazdaság és a szatyorbolt előnyeivel, valamint néhány ötlet gyakorlati megvalósítása a gazdaságos csomagolás témakörében.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

földrajz, angol nyelv, etika

MÓDSZEREK

megbeszélés, kooperatív technikák

MUNKAFORMÁK

frontális munka, csoportmunka

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

– a vitatott globális kérdések ismerete

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

– a globális összefüggések ismerete
– összetett globális problémák
– méltányos kereskedelem
– etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– ember és környezet kapcsolata
– a fenntartható fejlődés globális szükségessége
– tudjuk, hogy a források végesek
– értjük a lehetséges és kívánatos jövő fogalmát
– életmódok egy fenntartható világért

SOKSZÍNŰSÉG

– a sokszínűség problematikájának megértése

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

– az információ kritikai elemzése
– etikus döntéshozatal
– megalapozott döntések

HATÁSOS ÉRVELÉS

– az érvek azonosítása és kiválasztása
– annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
– a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

– a csoportdöntés elfogadása és betartása
– tárgyalás, egyezkedés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

– széles látókör, nyitottság

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

– növekvő érdeklődés a világ eseményei iránt

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

– felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
– felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
– felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt
– elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

– tenni akarás egy méltányosabb jövőért
– globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

– döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése
– állásfoglalás a globális problémák ügyében

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

– a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

83

1.

IDŐ _ 5 perc

TEVÉKENYSÉG _ bemelegítés, ráhangolódás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Az előző órai zöld háztartás/bevásárlás c. rész felelevenítése képek alapján. A tanulóknak ki kell találniuk a képekből (1. melléklet) a tudatos vásárló jellemzőit, azaz:

1. Vásárolj szezonális terményt!
2. Ültess a kertbe, balkonra!
3. Készíts bevásárlólistát!
4. Vigyél magaddal saját szatyrot, kosarat!
5. Ne éhesen menj boltba!
6. Vásárolj magyar árut!
7. Keresd a nem előrecsomagolt árukat!
8. Válassz lehetőleg biotermékeket!
9. Vásárolj fenntartható halászatból származó halat!
10. Figyelj a vízlábnyomra!
11. Tarts húsmentes napot!
12. Vásárolj nagy kiszerelesű termékeket!

MUNKAFORMA _ frontális munka, megbeszélés

ESZKÖZÖK _ képek (1. melléklet)

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A képeket mutathatjuk interaktív táblán vagy kinyomtatva is.

2.

IDŐ _ 20 perc (25)

TEVÉKENYSÉG _ szatyorbolt

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Van egy boltfajta, ahol a zöld háztartás/bevásárlás nagyban megvalósul/megvalósulhat. Ezt úgy hívják, hogy szatyorbolt.

Feladat a tanulóknak:

1. *Kérdés:* Miért jó a szatyorbolt?
2. *Video lejátszása:* <http://tudatosvasarlo.hu/video/es-te-szatyrodban-mi-van>
És a te szatyrodban mi van? címmel (7 perc 19 mp).

Válasz: Környezettudatos, 50km-en belüli termékek = helyi termékek, biotermékek = bio termelésből származnak.

A válaszok megbeszélése frontálisan történik.

A video második megtekintése előtt 4-5 csoport kialakítása (tanulói létszám függvénye).

Csoportonként 1 kérdőívet kapnak a tanulók (2. melléklet).

MUNKAFORMA _ frontális munka, csoportmunka

ESZKÖZÖK _ video lejátszásához, vetítéséhez szükséges eszköz (2. melléklet)

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Megjegyzés: film magyar nyelven, angol felirat lehetőséggel. (Esetleg a *környezettudatos* szó rövid értelmezése). Ötlet időmegtakarításra: a csoporton belül feloszthatják, ki melyik információra koncentrálnak.

3.

IDŐ _ 5 perc (30)

TEVÉKENYSÉG _ furosiki csomagolás

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Te hogyan tudsz gazdaságosan csomagolni? Szöveg kivetítése a furosikiről.

Megértést ellenőrző kérdések: Mi az a furosiki? (Négyzet alakú kendő, amibe csomagolnak, amiben szállítanak vagy szortíroznak tárgyakat.)

Melyik ország kultúrájában használják? (Japán)

Milyen anyagból készül? (selyem krepp, szövet, pamut, műselyem)

Miért praktikus? (Ajándékcsomagolás után megtartható, viselhető, abrosz, falvédő gyanánt használható, továbbadhatjuk ajándék csomagolásaként.)

MUNKAFORMA _ frontális munka

ESZKÖZÖK _ 3. melléklet

4.

IDŐ _ 5 perc (35)

TEVÉKENYSÉG _ gyakorlati feladat 1

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók tekintsék meg a videót a csomagolási technikákról ötletadóként.

http://indavideo.hu/video/Furoshiki_fele_ajandek_csomagolas (2 perc 46 mp)
vagy www.youtube.com/watch?v=6fhPumcPla0

MUNKAFORMA _ frontális munka

ESZKÖZÖK _ video lejátszásához, vetítéséhez szükséges eszköz

IDŐ _ 10 perc (45)

TEVÉKENYSÉG _ gyakorlati feladat 2

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Annyi kendőt és annyi dobozt viszünk be a terembe, ahány csoport van.
Csoportonként csomagolják be a dobozokat a tanulók.

MUNKAFORMA _ csoportmunka

ESZKÖZÖK _ dobozok, kendők

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

kép, video, film lejátszásához szükséges eszköz vagy interaktív tábla, kérdőívek,
dobozok, kendők (1/csoport)

KULCSSZAVAK

- MÉLTÁNYOS KERESKEDELEM
- FENNTARTHATÓ MEZŐGAZDASÁG
- SZÁLLÍTÁS
- PAZARLÁS
- ÉLELMISZERLÁNC

TANTÁRGY

társadalomismeret

KOROSZTÁLY

10–15 évesek

IDŐTARTAM

2 × 45 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM

rugalmas

PIAC AZ OSZTÁLYBAN

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

anyanyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, alapszintű természet-tudományi és technológiai kompetenciák, a tanulás tanulása, szociális és állampolgári kompetenciák, kezdeményezőkézség, vállalkozói kompetencia, kulturális kompetencia

TANULÁSI CÉLOK

Annak megértése, hogy Földünk aktív szerepet játszik mindennapi táplálkozásunkban (élelmiszer-termelés). Felelősségvállalás az egészséges és tiszta környezetért. Aktív részvétel és kooperáció kialakítása az egészséges és tiszta környezet fenntartásában. Elképzelések, vélemények kialakítása az egészséges és tiszta Földről. A változatos és egészséges táplálkozáshoz, az egészséges környezethez való jog tudatosítása. Az egyén felelősségének felismerése a Föld fenntarthatóságában.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

biológia, kémia, matematika, technika

MÓDSZEREK

szerepjátékok, szimulálás, díjkiosztó ünnepség, elemzés, kutatás
Gyakorlati tanulás, a tanulók aktívan részt vesznek a szerepjátékban.
Az óravázlatban szereplő módszereket és tartalmakat alakítsuk a korosztálynak és a tanulók háttértudásának megfelelően (rövidítsünk, hagyjunk ki, egyszerűsítsünk le bizonyos részeket).
Amennyiben speciális nevelési igényű diákok is részt vesznek a tevékenységekben, alakítsuk át és szabjuk személyre a módszereket, attól függően, hogy az adott diák milyen nehézségekkel küzd és mik az igényei.

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

- alapvető jogok és kötelességek

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

- méltányos kereskedelem
- etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

- ember és környezet kapcsolata
- a fenntartható fejlődés kulcskérdéseinek ismerete
- tudjuk, hogy a források végesek
- értjük a lehetséges és kívánatos jövő fogalmát
- életmódok egy fenntartható világért

SOKSZÍNŰSÉG

- mivel gazdagítják életünket a különböző kultúrák, értékrendek, hitrendszerek?
- tisztában vagyunk az előítéletek természetével és tudjuk, hogyan küzdünk ellenük
- a sokszínűség problematikájának megértése
- a különböző kultúrák és társadalmak mélyebb ismerete

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

- az előítéletek, sztereotípiák, vélemények felismerése
- az információ kritikai elemzése
- megalapozott döntések
- etikus döntéshozatal

HATÁSOS ÉRVELÉS

- annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
- ésszerű és meggyőző érvelés, tájékozott alapállásból
- ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel
- a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITÚDOK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

- az egyéni érdem fontosságának elismerése; Széles látókör, nyitottság

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

- felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
- felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
- felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MÚLIK A VÁLTOZÁS

- hit abban, hogy a dolgok jó irányba változhatnak, s hogy a változás tőlünk függ
- globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

- döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

- a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

Idő _ 5 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Bevezető beszélgetéssel kezdjük az órát: mit tudnak a tanulók az élelmiszer-beszerzési és -vásárlási lehetőségekről, illetve ők hogyan és hol vásárolnak élelmiszert? (Élelmiszerbolt, szupermarket, piac, termelői piac, gazdálkodás a kiskertben, közösségi mezőgazdasági társulások stb.)

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Kérdezzünk rá, hogy van-e a családban, aki tagja valamilyen közösségi mezőgazdasági társulásnak, s ha igen, osszák meg a tapasztalataikat, a véleményüket, hogy miért előnyös ez nekik.

2.

Idő _ 5 perc (10)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Bejelentjük, hogy iskolapiacot rendezünk – ma az osztály egy sokszínű, nyüzsgő, különleges élelmiszerpiaccá változik. A tanulók fogják eljátszani az élelmiszer-árusok és -vásárlók szerepét.

Az osztályt párokra osztjuk: lesznek eladó, illetve fogyasztó/élelmiszer-vásárló párok. Mindegyik pár kap egy kártyát, a szerepüknek megfelelő utasításokkal. Az árusok előkészítik a pultjukat, amelyen kínálni fogják az árujukat a potenciális vásárlóknak, akiknek minél több élelmiszert akarnak eladni.

A vásárlók is felkészülnek a szerepükre, a megadott ételpreferenciáik szerint.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Kérjük meg a diákokat, hogy minél jobban éljék bele magukat a szerepükbe, mert a játék akkor lesz a legeredményesebb, ha minél meggyőzőbben alakítják a szerepüket.

3.

Idő _ 5 perc (15)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Osszuk csoportokra/párokra az osztályt (a tanulók számától függően). A diákok egyesével vesznek egy magot egy kancsóból vagy dobozból. Akik fehérbabszemet

húztak, vevők lesznek, akik tarkababszemet, azok eladók. Mindkét csoport párokat alakít. Papírlapokon kiosztjuk az instrukciókat, vagy maguk is lerajzolhatják őket.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Bármilyen típusú magot előkészíthetünk, a lényeg, hogy nagyobbak legyenek – így könnyebb kivenni őket a kancsóból.

4.

Idő _ 5 perc (20)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Elmagyarázzuk az utasításokat. A kapott szerepüknek megfelelően (a papíron leírt instrukciók alapján), az árusok előkészítik az árusító standjukat, a vásárlók pedig felkészülnek a bevásárlásra. 25 perc felkészülési időt kapnak, mielőtt elkezdődne a szerepjátás.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Készítsük elő a szükséges alapanyagokat, hogy a tanulók könnyebben felállíthassák a standokat és kirakhassák a piaci „árukat” (pl. papír, ragasztó, fapálcikák, kartondobozok, zöldség-gyümölcs, egyéb élelmiszer, szövegkiemelő, plakátok, szupermarket élelmiszerújságok, nejlon szatyrok, papír zacskók, vászon táskák, kosarak, élelmiszerfotók stb.).

5.

Idő _ 25 perc (45)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók párokban vagy csoportokban elolvassák az útmutatót, előkészítik a standokat és az árulnivalót a rendelkezésre álló anyagokból.

Együtt kialakítják az élelmiszerpiacot az osztályteremben:

- árusok (akik a terményeket árulják)
- vevők (táplálkozási igényeik szerint)
- tévés stáb (meginterjúvolnak mindenkit a mai kínálatról, ill. hogy ma mit vásárolnak).

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

- árusok*: kistermelő méhészművelő, kistermelői tanúsítvánnyal, zöldség-gyümölcs kiskereskedő, kis családi gazdaság 50 éves helyi vetőmagbankkal, tejgazdák nulla hulladékibocsátással, hús kiskereskedő hentes, házi vegetáriánus ételeket (tofu, szejtán, csírák, hummusz) előállító kistermelő;
- vevők*: fiatal anya 6 hónapos babával, rossz egészségi állapotú nagyszülő, vegán, vegetáriánus, környezetbarát fiatal, tévés stáb.

2. ÓRA

1.

IDŐ _ 25 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Ismertetjük a játék további lépéseit – szerepjáték (a tanulók szabadon értelmezik a szerepüket). Az árusok kínálják a portékájukat, megválaszolják a vásárlói kérdéseket, próbálnak minél több árut eladni. A vevők a szerepükhöz illő termékeket vásárolnak.

2.

IDŐ _ 15 perc (40)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Miután „bezár” az osztálytermi élelmiszerpiac, a tanulók körbeülnek és beszélgetnek. Hogy érezték magukat az árus és a kistermelő szerepében? Hogy érezték magukat mint vásárlók? Milyen volt a kínálat a piacon? Sikerült a táplálkozási szokásaiknak megfelelő árut találni? Kinek sikerült eladnia az áruja nagy részét? Miért? Milyen áruból?

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Indítsunk beszélgetést a következő témákról: táplálkozási szokások, miért jó tudni, hogyan, milyen körülmények között termelték meg az ételünket, mik a bio módon termelt és bio tanúsítvánnyal rendelkező termékek előnyei, milyen hatása van a környezetünkre és az egész bolygóra a hagyományosan megtermelt élelmiszereknek?

3.

IDŐ _ 5 perc (45)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Válasszuk meg a legfenntarthatóbb vásárlót és a legfenntarthatóbb élelmiszer-termelőt/árust.

A tanulók jelölés és szavazás útján megválasztják azt a termelőt/árust, aki az élelmiszer-termelés és -árusítás során a legkevesebb negatív hatást gyakorolja a környezetre és a bolygóra. Arról is döntenek, hogy melyik vásárló étkezési és fogyasztói szokásai járnak a legkevesebb negatív hatással. Az győz, aki köré a legtöbb tanuló gyűlik.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

- élelmiszer (valódi vagy műanyag gyümölcsök, zöldségek stb.)
- szövegkiemelő, papír, plakátok, szupermarket élelmiszerújságok
- nejlon szatyrok, papír zacskók, vászon táskák, kosarak
- különböző élelmiszereket ábrázoló képek/fotók/ábrák
- iskolai padok
- játékpénz (papírpénz)
- útmutatók az árusoknak/vevőknek
- magvak kancsóban/dobozban (a tanulók felosztásához)

MEGVITATANDÓ KÉRDÉSEK

- Milyen különböző fajta táplálkozási szokásokkal találkozhattunk a játék során?
- Miért fontos tudni, hogyan, milyen körülmények között termelték meg az ételt, amit megeszünk?
- Mik az előnyei a biológiai módszerekkel termelt, bio tanúsítvánnyal rendelkező élelmiszereknek?
- Milyen hatásai vannak a hagyományosan termelt élelmiszereknek a környezetre és az egész bolygóra?
- Miben különbözik egymástól ez a két élelmiszer-termelési mód?
- Az élelmiszer-termelési folyamat vonatkozásában, indokolt-e, hogy a bio módon előállított élelmiszerek drágábbak, mint a hagyományos módon termeltek?

JAVASOLT ÉRTÉKELÉSI MÓDOK

- teljesítményelemzés (a csapatok értékelik egymás teljesítményét: az árusok a vevőket, és viszont)
- szavazás: ki volt a legfenntarthatóbb termelő, és ki a legfenntarthatóbb vevő?

MELLÉKLETEK

- instrukciók/útmutatók az árusoknak
- instrukciók/útmutatók a vevőknek
- játékpénz a vevőknek/eladóknak

szerző
SANJA ALBANEŽE
HORVÁTORSZÁG

Mellékletek és segédanyagok elérhetőek a www.anthropolis.hu/eathink-tankonyv honlapon.

KULCSSZAVAK

- _ GAZDÁLKODÁS
- _ ÉLELMISZERTERMELÉS
- _ ÉHEZÉS
- _ IPAR
- _ ÉLELMISZERLÁNC
- _ KÖRNYEZETVÉDELEM

TANTÁRGY

állampolgári ismeretek

KOROSZTÁLY

14–16 évesek

IDŐTARTAM

3 × 50 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM

rugalmas

GÉNTÉCHNOLÓGIA – ÁTOK VAGY ÁLDÁS?

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

anyanyelvi kommunikáció, a tanulás tanulása, személyközi és állampolgári kompetenciák

TANULÁSI CÉLOK

A tanulók számba veszik a géntechnológiára vonatkozó ismereteiket. Esettanulmányok alapján megismerik a géntechnológia pozitív és negatív hatásait. A tanulók tudásuk alapján önálló, ésszerű döntéseket hoznak. Megismerik régiójuk főbb szereplőit és felméri álláspontjukat. Gyakorolják a kritikai gondolkodást.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

biológia, földrajz

MÓDSZEREK

kollázskészítés, döntéshozás ellene és mellette szóló érvek alapján, esettanulmányelemzés, szerepjáték

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

– a vitatott globális kérdések ismerete

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

– országok közötti kereskedelem
– hatalmi viszonyok az észak–déli világgazdasági és politikai rendszerek között

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– ember és környezet kapcsolata
– a fenntartható fejlődés globális szükségessége
– tudjuk, hogy a források végesek

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

– az információ kritikai elemzése
– nézőpontok azonosítása
– megalapozott döntések
– etikus döntéshozatal

HATÁSOS ÉRVELÉS

– annak megtanulása, hogy tényekre alapozott érvelés hatására árnyaljuk/megváltoztassuk az álláspontunkat
– ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel
– a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

– a csoportdöntés elfogadása és betartása
– kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

ELKÖTELEZETTSÉG A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG IRÁNT

– szolidaritás

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

– felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
– felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

– globális állampolgári szerep

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

– döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

– a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

IDŐ _ 50 perc

TEVÉKENYSÉG _ elkezdjük a „kollázst”

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Előkészítés: Válogassunk össze kellő mennyiségű magazint és újságot, növényeket, állatokat, tudományos témákat ábrázoló fotókkal. Készítsünk elő elegendő A3-as vagy A4-es papírt, ragasztórudat, ollót.

- 1. lépés:* Magyarazzuk el a tanulóknak, hogy az elkövetkező órákon a géntechnológiával fogunk foglalkozni. Hogy le tudjuk mérni a témával kapcsolatos tudásukat, megkérjük őket, hogy alkossanak kollázst az előkészített anyagból, arról, hogy mi jut eszükbe a géntechnológiáról. Írhatnak, kivághatnak, rajzolhatnak is. Rendelkezésre álló idő: 10-15 perc.
- 2. lépés:* Ha a tanulók befejezték, háromfős csoportokat alkotnak. Bemutatják egymásnak, hogy mit készítettek. Erre 10 percük van.
- 3. lépés:* A tanulók ismét közösen vitatják meg a következőket:
Tudásotok/tapasztalataitok függvényében milyen hasonlóságok és különbségek voltak a munkák között? Honnan erednek ezek a hasonlóságok és különbségek? Honnan származik a géntechnológiára vonatkozó tudásod? Milyen képet tár elénk a média? Van véleményed, hogy ezzel kapcsolatban mi a helyzet ma Ausztriában?

Az érdeklődéstől és az aktivitástól függően, a beszélgetés az óra végéig tart. A fontosabb gondolatokat felírhatjuk a táblára/papírfunkciós táblára, és a későbbiekben újra elővehetjük őket.

2. ÓRA

1.

IDŐ _ 25 perc

TEVÉKENYSÉG _ „Géntechnológia pro és kontra”

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Előkészítés: Fénymásoljuk le a kártyákat és a jeleket (1. melléklet) a kellő példányban, hogy mindegyik tanulópárnak jusson egy-egy szett.

- 1. lépés:* A tanulókkal közösen olvassuk el a definíciókat, és dolgozzuk ki a géntechnológia definícióját.
- 2. lépés:* A tanulók párokban dolgoznak. Két jelet kapnak, amit egymás mellé tesznek: „☺” és „☹”. Ezután kártyákat kapnak, melyeken a géntechnológiára vonatkozó adatok olvashatók. Kétfelé kell osztaniuk a kártyákat; előfordulhat, hogy egy kártya mindkét kategóriába besorolható. Indokolják a döntésüket.
- 3. lépés:* Az osztály közös munka során megbeszéli a számukra kevésbé érthető megállapításokat és a felmerült kérdéseket.

2.

IDŐ _ 25 perc (50)

TEVÉKENYSÉG _ „Két esettanulmány”

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Előkészítés: Fénymásoljuk le az esettanulmányokat (2. melléklet) a kellő példányban, hogy minden tanulópárnak jusson belőlük.

- 1. lépés:* A tanulók párokban dolgoznak együtt az asztaloknál, a kapott két esettanulmánnyal. Minden tanuló elolvassa az egyik szöveget. 10 percük van, hogy elolvassák a szöveget és aláhúzzák benne a fontosabb részeket. Az ismeretlen szavakat is jelölik be.
- 2. lépés:* Ha befejezték az olvasást, az előttük lévő vagy mögöttük lévő asztalnál ülő diákhöz fordulnak, aki ugyanazt a szöveget olvasta, mint ők. Megbeszélik, hogy mit értettek meg a szövegből, illetve mi nem volt világos, és egymást segítve próbálják értelmezni a szöveg egészét.
- 3. lépés:* Visszamennek a saját asztalukhoz, és elmondják az eredeti párjuknak, hogy mit tudtak meg a szövegekből. Erre 10-15 percük van.
- 4. lépés:* Az osztály együtt megbeszéli az ismeretlen szavakat/helyzeteket. Ezután az alábbi (vagy hasonló) kérdések segítségével elkezdjük a közös megbeszélést:
Miért volt sikeres a géntechnológia alkalmazása az egyik példában, és miért volt sikertelen a másikban?
Mi a különbség a géntechnológia kétféle alkalmazása között?
Szerinted mikor/milyen körülmények között lenne hasznos génmódosított növényeket vetni?

Szerinted milyen növényi tulajdonságok lennének kívánatosak, hasznosak a jövőben? (Pl. a klímaváltozás, a vízhiány stb. szempontjából.)

3. ÓRA

1.

Idő _ 40 perc

TEVÉKENYSÉG _ „Hat szempont – egy megoldás?”

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Előkészítés: Fénymásoljuk le a kártyákat (3. melléklet) a kellő példányban, hogy minden hatos csoportra jusson egy sorozat kártya és egy dobókocka.

1. lépés: Az osztályt hatos csoportokra osztjuk. Minden kiscsoport egy-egy asztal köré ül. Hatféle különböző kártya van, valamint egy dobókocka.

2. lépés: A tanulók kockadobással sorsolják ki egymás között, hogy a következő részben milyen szerepet fognak játszani. Minden számhoz más-más szerep tartozik.

Előfordulhat, hogy az asztaloknál egyik-másik szerep hiányzik, ennek oka van. Így az „egyenlőtlenségek” következtében különböző eredményeket fogunk kapni a megbeszélési szakaszban, ami az óra folyamán később még visszaköszön. Ahogy a való életben, úgy itt is különféle képpel képviseljük magukat a különféle lobbicsoportok – az esettől függően. Ezt fogjuk szimulálni ebben a gyakorlatban.

3. lépés: A tanulók megnézik a szerepkártyájukat, és beleélik magukat a helyzetbe.

4. lépés: Elkezdődik a beszélgetés: Felolvashatjuk az osztálynak/kivetíthetjük a falra/ felírhatjuk a táblára...

„Ausztriában a Monsanto hamarosan piacra dob egy új szójababfajtát, amely különösen jól tűri a hideget. A növény bevezetésének célja (a cég szerint), hogy magasabban fekvő területeken és északi éghajlaton is lehessen szóját termesztetni, s ezáltal fenntartható módon még több embert élelemhez juttatni.”

Feladat: Beszéljétek meg, hogy szerintetek Ausztriában engedélyezni vagy betiltani kell-e a piaci bevezetést. 15 perccel van rá, ezalatt el kell döntenetek a kérdést!

5. lépés: Míg a tanulók dolgoznak, felrajzoljuk a táblára az alábbi táblázatot:

	1. asztal	2. asztal	3. asztal	4. asztal
argentín gazda				
osztrák gazda				
Monsanto				
IAASTD				
fogyasztó				
kutató				
eredmény +/-				

101

6. lépés: Ha megvitatták a kérdést, minden asztaltól egy képviselő felírja az eredményt a táblára (beikszeli a vitában részt vett szerepeket, az eredmény rubrikában pedig plusszal jelöli, ha megszavazták, mínusszal, ha leszavazták a piaci bevezetést).

7. lépés: Kezdjük a megbeszélést ilyen vagy hasonló kérdésekkel:

Hogy zajlott a vita az asztalotoknál? Elégedettek vagytok az eredménnyel vagy sem?

Hogyan sikerült eredményre jutni? Megbeszélés útján, vagy diktatórikus eszközökkel?

A szerep-összeállítás befolyásolta az eredményt? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?

Szerintetek a való életben melyik lobbizás a legerősebb vagy legbefolyásosabb, és miért?

2.

Idő _ 10 perc (50)

TEVÉKENYSÉG _ lezárás: „Félúton reklám és igazság között”

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Előkészítés: Fénymásoljuk le a Monsanto prospektusának 11. oldalát a foglalkozás minden résztvevőjének, vagy vetítsük ki a falra.

1. lépés: A tanulók nézzék meg utoljára alaposan a képet. Folytassunk plenáris megbeszélést, amely újra megkérdőjelezi a tanultakat, és az álláspontok átértékelésére ösztönöz:

Írd le a képet! Hogyan hat rád?

Milyen benyomást nyújt a Monsanto-ról?

Mi a képről a benyomásod a háttértudásod alapján?

Vizsgáld meg a szlogen elemeit! Ha több a termés, az valóban fenntartható?

Mit akar megőrizni a Monsanto?

Valóban javítják a Monsanto termékei a gazdák életminőségét? Ha igen, milyen mértékben?

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

üres lapok, ragasztórudak, ollók, folyóiratok (tudományos, gazdasági és környezetvédelmi témában), állításkártyák (1. melléklet)

Esettanulmányok, kb. 15 példányban (2. melléklet), véleménykártyák, kb. 5 sorozat (3. melléklet), dobókocka, kb. 5 db, fénymásolatok az utolsó képről (Monsanto reklámanyag, 11. oldal, http://www.monsanto.com/global/de/wer-wir-sind/documents/monsanto_corporate_brochure.pdf)

TANÍTÁSI SEGÉDESZKÖZÖK

HÁTTÉRINFORMÁCIÓ: „GÉNTECHNOLÓGIA”

1995-ben Kanadában első ízben vetettek génmódosított repcét. Azóta a géntechnológia a mezőgazdaságban ellentmondásos terület: az éremnek mindig két oldala van.

A géntechnológia egyrészt egyre népszerűbb. A reklámok olyan vetőmagokkal csábítanak, amelyekhez kevesebb növényvédő szert kell felhasználni, ezért fenntarthatóbb a talaj szempontjából és nagyobb terméshozamot biztosít. Ma a megművelt területek 10%-án, mintegy 180 millió hektáron termesztenek génmódosított növényeket. A legnagyobb termelő országok Argentína, Brazília, India, Kína, Kanada és az USA. Génmódosított szóját, kukoricát, repcét és gyapotot termesztnek itt.

Az ilyen típusú növények legnagyobb beszállítói a Monsanto, a BASF, a Syngenta, a Bayer, a Dow és a DuPont/Pioneer. Nemcsak vetőmagot kínálnak, hanem a hozzátartozó növényvédő szert is, amellyel szemben a kérdéses vetőmagot immúnissá tették. Eközben pl. a Monsanto-nak nagyobb az érdekeltsége a növényvédő szerek, mint a vetőmagok piacán. A Monsanto 2,4 milliárd eurós forgalmat bonyolított 2013-ban, világszerte 21 500 embert foglalkoztat, és a székhelye az USA-ban van. Másrészt viszont a gyomirtó szerek iránti igény az USA-ban meredeken nő. A gazdák kiszolgáltatottá váltak a vetőmaggal szemben, mert minden évben újra meg kellett venniük, hogy be tudják tartani a szabadalmi törvényt. Ugyanis a géntechnológiával előállított növények magját, a hagyományos növényekből nyert vetőmaggal ellentétben, tilos újrapetni, az büntetendő. Ráadásul a terméshozamok sem lettek jelentősen magasabbak.

A Monsanto-nak most új ígéretekre van szüksége – ehhez épp kapóra jön a klímaváltozás: 2050-re világviszonylatban vízhiány lesz. A Monsanto olyan növényeket akar előállítani a jövőben, amelyek jobban tűrik az abiotikus stresszt, pl. a szárazságot. Ehhez azonban több génszálát is módosítani kell, ezért ellentmondásos megoldás.

Európában a helyzet némiképp más, mivel a génmódosított növények nagy részét külföldről hozzák be, nem itt termesztik. Általánosságban három genetikailag módosított növényfajta termesztése engedélyezett az EU-ban, s csak egy kukoricafajtát lehet kereskedelmi célra termesztetni. Ennek legfőbb termőhelye Spanyolország. Ausztriában azonban sohasem természetek eladásra génmódosított növényeket.

Ennek többek közt az egyik oka a 15 évvel ezelőtti népszavazás, amikor az osztrákok többsége véleményt nyilvánított a géntechnológiával előállított anyagot tartalmazó élelmiszerekkel kapcsolatban. De vajon Ausztria mentes a géntechnológiától? Nem, mert génmódosított takarmányt, elsősorban szóját hoz be külföldről. Ez azt jelenti, hogy bizonyos gazdaságok állatait törvényesen etetik külföldről behozott, génmódosított kukoricával és szójával. Az állatból készült termék csomagolásán mégis szerepel a „Gentechnik-frei” minőségbiztosítási pecsét. Jelenleg 152 növényfajta vár az EU-ban jóváhagyásra.

FORRÁSOK

STAUD, TORALF: Das falsche Versprechen. In: *Atlas der Globalisierung: Cola, Reis und Heuschrecken. Welternährung im 21. Jahrhundert*. TAZ 2011. S. 85ff.

LOBO, K.-W. – WEISS, HANS: *Schwarzbuch der Markenfirmen*. 2014, S. 274f.

KRUTZLER, DAVID: *Der Standard*, 2012. 09. 08.

<http://derstandard.at/1343744327012/Oesterreich-ist-nicht-gentechnikfrei> (2015. 08. 23.)

<http://www.umweltbundesamt.at/umweltsituation/gentechnik/zulassungen/> (2015. 08. 24.)

A GÉNTECHNOLÓGIA MEGHATÁROZÁSA

A géntechnológia a biotechnológia egyik ága. Lényege a genetikai anyag izolálása, leírása és újrarendezése. A segítségével új génkombinációkat hoznak létre élő szervezetek genetikai felépítésének célzott megváltoztatásával, elsősorban idegen génállomány átvitelével és beültetésével. A géntechnológia a genetikai anyag újfajta kombinációja révén lehetővé teszi a fajok közötti határok megkerülését: míg a nemesítés klasszikus módszereivel csak többé-kevésbé rokon fajok keresztezhetők, a géntechnológia módszereivel akár emberekből állatokba, baktériumokból növényekbe stb. is átvihetők gének.

„Géntechnológiával módosított” szervezet az, amelynek génállományát génmódosítással oly módon változtatták meg, ami a természetben nem fordul elő.

„Zöld géntechnológia”: a géntechnológia alkalmazása a növény-nemesítésben, genetikailag módosított kultúrnövények felhasználása a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.

FORRÁS

<https://www.uni-bielefeld.de/Universitaet/Einrichtungen/Zentrale%20Institute/IWT/FWG/Paradys/Gentechnik.html>

MEGVITATANDÓ KÉRDÉSEK

Az egyes órák leírását lásd a dőlt betűs részben.

MELLÉKLETEK

1. melléklet: különböző állításokat tartalmazó kártyák („állításkártyák”)

2. melléklet: esettanulmányok

3. melléklet: különböző szempontokat ismertető kártyák („szempontkártyák”)

FORRÁSOK

LOBO, K.-W. – WEISS, HANS: *Schwarzbuch der Markenfirmen*. 2014.

Dokumentarfilm 2008: Monsanto mit Gift und Genen:

<https://www.youtube.com/watch?v=9RQ-xqZ-Ocg>

Film: Gekaufte Wahrheit – Gentechnik im Magnetfeld des Geldes:

https://www.youtube.com/watch?v=TtWXSpn_Tk0

Informationen zur Einführung gentechnisch veränderter Pflanzen in Europa vom Forum Bio- und Gentechnologie - Verein zur Förderung der gesellschaftlichen Diskussionskultur e.V.:

http://www.transgen.de/anbau/flaechen_international/531.doku.html

Bergt, Svenja: Soja erhöht das Allergierisiko. Wissenschaftler über Gentechnik. In: TAZ. 10.07.2012.

<http://www.taz.de/!5089420/>

Weltagrarbericht <http://www.unesco.de/wissenschaft/biosphaerenreservate/biologische-vielfalt/iaastd.html>

szerző
SUSANNE
PASCHKE
AUSZTRIA

Mellékletek és segédanyagok elérhetőek a www.anthropolis.hu/eathink-tankonyv honlapon.

KULCSSZAVAK

- _ PAZARLÁS
- _ HULLADÉKTERMELÉS
- _ ÉLELMISZERLÁNC
- _ KÖRNYEZETVÉDELEM

TANTÁRGY

osztályfőnöki,
matematika,
természettudomány,
társadalomismeret,
technika

KOROSZTÁLY

10–12 évesek

IDŐTARTAM

9–10 óra

IDEÁLIS LÉTSZÁM

rugalmas

MI VAN EBÉDRE?

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

anyanyelvi kommunikáció, matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák, a tanulás tanulása, személyközi és állampolgári kompetenciák, vállalkozói kompetencia

TANULÁSI CÉLOK

Felfedezni az élelmiszerekhez kapcsolódó hulladéktermelést, valamint csökkentésének különböző alternatíváit. Megtanulni, hogyan gyűjtsük és hasonlítsuk össze az információt. Fejlesztani a matematikai készségeket, valamint a természettudományi és technológia alapkompétenciákat. Megtanulni tanulni. Fejlesztani a személyközi és állampolgári kompetenciákat. Fejlesztani a vállalkozói kompetenciát. Megismerni és elsajátítani néhány környezetvédő szokást.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

természettudomány, társadalomismeret, technika

MÓDSZEREK

tapasztalati kutatás, irányított vita, alternatívákban gondolkodás, varróműhely

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

– egyenlőtlenségek a különféle társadalmakon belül és azok között

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– ember és környezet kapcsolata
– a fenntartható fejlődés kulcskérdéseinek ismerete
– életmódok egy fenntartható világért

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– ember és környezet kapcsolata
– a fenntartható fejlődés globális szükségessége
– tudjuk, hogy a források végesek
– életmódok egy fenntartható világért

SOKSZÍNŰSÉG

– mivel gazdagítják életünket a különböző kultúrák, értékrendek, hitrendszerek?

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

HATÁSOS ÉRVELÉS

– az érvek azonosítása és kiválasztása
– ésszerű és meggyőző érvelés, tájékozott alapállásból
– ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS

– a csoportdöntés elfogadása és betartása
– kompromisszumkötés

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

– az egyéni érdem fontosságának elismerése

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

– felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
– elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

– egy fenntartható világot szem előtt tartó életvitel

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

– a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

Első rész – egy héttel az első tanítási egység megkezdése előtt (osztályfőnöki)

IDŐ _ 10 perc mindennap, egy héten át

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár elmagyarázza a tevékenység menetét: a tanulók egy egész héten át mérni fogják, mennyi hulladék keletkezik az ebédjük nyomán, és elgondolkodnak azon, vajon a szokásaik környezetbarátok-e.

A tanár erre a célra szemetes zsákokat állít fel az osztályteremben, amelyekbe a tanulók beledobják majd azt a hulladékot, amit a hét alatt termelnek.

5 különböző szemetes zsákot teszünk ki:

- műanyag és csomagolóanyag (alumínium fólia stb.)
- szerves hulladék
- papír
- nem újrahasznosítható anyagok
- üveg

Megjegyzés: a zsákokba az egész osztály együtt is gyűjtheti a hulladékot, de gyűjthetik csoportonként vagy egyénekenként is.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A tanulók a következő táblázatot fogják használni: „AZ ELŐRECSOMAGOLT EBÉDÜNK NYOMÁN KELETKEZŐ HULLADÉK EGYHETI MENNYISÉGE”.

2–3. ÓRA

109

1.

(matematika)

IDŐ _ 15 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár röviden bemutatja a különféle mértékegységeket, majd a mérő eszközöket is.

2.

IDŐ _ 45 perc (60)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók megvizsgálják a szemetes zsákokat, és elemzik az általuk termelt hulladékot „AZ ELŐRECSOMAGOLT EBÉDÜNK NYOMÁN KELETKEZŐ HULLADÉK EGYHETI MENNYISÉGE” c. táblázat alapján. Különféle mértékegységek alkalmazásával (csoportokban) kitöltik a táblázatot.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A tanulók különféle mértékegységek alkalmazásával töltik ki a táblázatot:

- kilogramm: mérleg segítségével
- köbméter: pl. egy fél köbméteres doboz segítségével
- darabos elemek: dobozok, papír stb. darabonként
- pénz: meghatározzák minden egyes hulladékelem értékét, s így kiszámolják, mennyi pénzt dobtak ki.

3.

IDŐ _ 30 perc (90)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Miután az osztály vagy a csoport kiszámolta, mennyi hulladékot termeltek, minden egyes tanuló kiszámolja, hogy ő maga mennyit termelt egyedül, s végül az osztály kiszámolja, mennyi hulladék keletkezik az egész iskolában, egy év alatt (extrapoláció/következtetés, becslés).

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Felhívjuk a tanulók figyelmét, hogy egy év 52 hétből áll.

4. ÓRA

1.

(természettudomány)

IDŐ _ 20 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Matematika órán minden csoport ismerteti az osztállyal, hogy a táblázat feldolgozása során milyen eredményeket kaptak.

2.

IDŐ _ 20 perc (40)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár vitára/eszmeceserére invitálja a tanulókat a környezetbarát szokások fontosságáról.

- Miért fontos, hogy kevesebb hulladékot termeljünk?
- Mit csinálunk jól?
- Mit csinálhatnánk jobban? Hogyan?

3.

IDŐ _ 20 perc (60)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár a következő kihívás elé állítja a tanulókat: hozzanak az iskolába minden nap környezetbarát ebédet; a tanulók csoportokban beszélnek meg, hogyan tudnák ezt megvalósítani.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ha úgy gondoljuk, hogy a tanulók esetleg nehezen birkóznak meg a feladattal, adhatunk nekik tippeket: komposztáljanak, csináljanak újrafelhasználható ebédes tasakokat/dobozokat stb.

5. ÓRA

111

1.

(társadalomismeret)

IDŐ _ 20 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár az alábbi kérdések alapján röviden bevezeti az élelmiszerekhez kapcsolódó hulladéktermelés témáját:

- Mennyi hulladék keletkezik a világon? A hulladék mennyisége változik-e az országok szerint? Miért?

2.

IDŐ _ 30 perc (50)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Minden csoport kifejti az osztálynak az ötleteit arról, hogyan tudnák csökkenteni az ebédjük kapcsán keletkező hulladék mennyiségét.

Miután minden csoport elmondta az ötleteit, az osztály közösen megbeszéli az alábbi kérdéseket:

- Ezek a lépések mennyivel fogják csökkenteni a keletkező hulladék mennyiségét? Milyen típusú hulladék fog csökkenni (műanyag, szerves stb.)?
- Mi lesz számukra könnyű, és mi nehéz?
- Hajlandók lennének ezt otthon is kipróbálni?

3.

IDŐ _ 10 perc (60)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár javasolja, hogy a tanulók használjanak újrahasználatos, textil ebédes tasakot.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Baszkföld lakossága átlagosan napi 1,4 kg hulladékot termel fejenként.

Európa lakossága átlagosan évi 95–115 kg élelmiszerekhez kapcsolódó hulladékot termel fejenként; ezzel szemben Afrika szubszaharai térségében ugyanez a szám mindössze 6–11 kg.

6. ÓRA

(osztályfőnöki vagy technika)

1.

IDŐ _ 20 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár mutatóba behoz egy kész textil tasakot, és elmagyarázza, mire használható és hogyan.

2.

IDŐ _ 40 perc (60)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár kiosztja az alapanyagokat, amelyekkel a tanulók egyénileg dolgoznak, a tanár segítségével. Az első varrás órán a tanulók kiválasztják a textilt, kivágják a szabásmintát, és legalább pár öltésnyit varrnak. A cél, hogy megértsék a koncepciót, hogy a következő lépések majd könnyebbek legyenek.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ez alatt az első rész alatt lehet, hogy jó, ha a tanár megmutatja a tanulóknak, hogyan kell varrni.

7. ÓRA

(osztályfőnöki vagy technika)

1.

IDŐ _ 60 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók egyénileg dolgoznak a tanár segítségével.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A második varrás órán javasoljuk, hogy a tanulók kézzel varrjanak. Ha azonban az osztály le van maradva, a tanár használhat varrógépet is (a tanulókkal), a bonyolultabb részekhez.

8. ÓRA

113

(osztályfőnöki vagy technika)

1.

IDŐ _ 40 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók önálló munka keretében dolgoznak, a tanár segítségével.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ezen az utolsó varrás órán fűzzük be a húzószinórt vagy varrjuk föl a tépőzárát. A tanulók tehát eddigre már megvarrták a tasakot. Megkérhetjük őket, hogy otthon fejezzék be a tasakokat szülői segítséggel, az utolsó varrás óra előtt.

2.

IDŐ _ 15 perc (55)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Ha a tanulók befejezték a tasakokat, tegyék bele az ebédjüket (hogy lássák, hogyan működik).

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Előtte ki kell mosni a tasakokat, ha ez nem történt meg, akkor mondjuk a tanulóknak, hogy csomagolva tegyék bele az ebédjüket.

3.

IDŐ _ 5 perc (60)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár megkéri a tanulókat, hogy a következő héten az új tasakjaikat használják, és ismét üres szemetes zsákokat tesz ki az osztályteremben (lásd első óra).

9. ÓRA

1.

(matematika vagy társadalomismeret)

IDŐ _ 40 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók megismétlik a 2. órán ismertetett feladatot, majd összehasonlítják a két eredményt (megismétlik az 1., 2., 3. és 4. tevékenységet).

2.

IDŐ _ 20 perc (60)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Miután összegyűjtötték az eredményeket, az osztály megbeszéli az alábbi kérdéseket:

- Nőtt vagy csökkent a keletkezett hulladék mennyisége, és mennyivel? Miért?
- Milyen típusú hulladékok csökkentek? Milyenek nem? Miért?
- Fenn tudjuk majd tartani ezeket a szokásokat?

10. ÓRA

1.

(választható)

IDŐ _ 60 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók bemutatják a kutatásuk és megbeszéléseik eredményeit az iskola-társaiknak és a szüleiknek, hogy ezzel is tudatosítsák a problémát a közösségükben. Az osztály csoportokra oszlik, és minden csoport választ egy témát: előzetes kutatás, alternatív megoldások, textil tasakok használata, tanév végi kutatás, általános következtetések. A csoportok otthon elkészítik a prezentációjukat. Minden csoport előadja a prezentációját.

TANÉV VÉGE

115

1.

(választható)

IDŐ _ 60 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Ha akarjuk, az iskolaév végén megismételhetjük az egész kísérletet (a 9 órához megadott instrukciók alapján), hogy lássuk, vajon az új szokások megmaradtak-e, s ha nem, a tanulók miért nem használják többé az ebédes tasakjaikat.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS FELSZERELÉSEK

- A kutatási fázishoz: szemetes zsákok (különböző színűek), karton és marker tollak a táblázat felrajzolásához.
- A mérési fázishoz: mérleg, egy egy köbméteres doboz vagy konténer (vagy fél, illetve negyed köbméteres).
- A magyarázathoz: számítógépek, internetkapcsolat, kivetítő (a tanár belátása szerint).
- A textil ebédes tasak elkészítéséhez: szabásminták (tanulónként egy). Különböző szabásmintákat is használhatunk, s a tanulók kiválasztják a nekik leginkább tetszőt; textil: minden tanulónak két, egyforma nagyságú textildarabra lesz szüksége, egy színes mintás normálra (a külsőhöz) és egy egyszínű vízhatlanra (a béléshez); egy darab zsinór; tépőzár; olló; cérna; tű; varrógép (ha lehetséges). A tanulók a tanár segítségével megtanulhatják, hogyan kell használni.

TANÍTÁSI SEGÉDESZKÖZÖK

AZ ELŐRECSOMAGOLT EBÉDÜNK NYOMÁN KELETKEZŐ HULLADÉK EGYHETI MENNYISÉGE

	MŰANYAG	SZERVES	PAPÍR	NEM ÚJRA- HASZNOSÍTHATÓ	ÜVEG
kilogramm					
köbméter					
darab					
pénz					

szerző
SAN VICENTE DE
PAUL
SPANYOLORSZÁG

Mellékletek és segédanyagok elérhetőek a www.anthropolis.hu/eathink-tankonyv honlapon.

KULCSSZAVAK

- _ PAZARLÁS
- _ HULLADÉKTERMELÉS
- _ SZÁLLÍTÁS
- _ KÖRNYEZETVÉDELEM

TANTÁRGY

környezetismeret,
olvasás

KOROSZTÁLY

6–7 évesek

IDŐTARTAM

2 × 60 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM

rugalmas

VIGYÁZZ A FÖLDRE, NE SZEMETELJ!

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

anyanyelvi kommunikáció, a tanulás tanulása, szociális és állampolgári kompetenciák, kezdeményezőkéesség, vállalkozói kompetencia

TANULÁSI CÉLOK

Ráébresztteni a tanulókat arra, milyen veszélyeket hordoz a szemét az ökoszisztémára, az állatvilágra, az emberiségre és a bolygóra nézve. Tudatosítani a tanulóknak, hogy mindenki tevékeny részt tud vállalni a szemét mennyiségének és a források pazarlásának csökkentésében.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

technika, életvitel és gyakorlat

MÓDSZEREK

beszélgetés, filmvetítés, diavetítés, csoportmunka, kézműveskedés, házi feladat

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

– alapvető jogok és kötelességek

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

– etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– életmódok egy fenntartható világért

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

– nézőpontok azonosítása
– megalapozott döntések
– etikus döntéshozatal

HATÁSOS ÉRVELÉS

– ésszerű és meggyőző érvelés, tájékozott alapállásból

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITÚDOK

EMPÁTIA, KÖZÖS EMBERI SORSUNK TUDATA

– az egyéni érdem fontosságának elismerése

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

– felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
– felelősségérzet a bolygó és az eljövendő nemzedékek jövője iránt

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MÚLIK A VÁLTOZÁS

– hit abban, hogy a dolgok jó irányba változhatnak, s hogy a változás tőlünk függ

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

– döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése
– egy fenntartható világot szem előtt tartó életvitel

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

121

1.

IDŐ _ 5 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár megkérdezi a gyerekeket, hogy szerintük mit jelent az a szó, hogy szemét. Magyarazzuk el, hogy a szemét nem megfelelő helyen hagyott hulladék. Van, hogy emberek dobják el a szemetet, van, hogy a szél fújja szét mindenfelé hulladékgyűjtő konténerekből, lerakó helyekről. A szemét emberekre és állatokra egyaránt veszélyes. Vetítsük le a gyerekeknek a *Szeméttudatosság* c. filmet (<http://bit.ly/24Bmada>), hogy könnyebben megértsék a fogalmat.

2.

IDŐ _ 20 perc (25)

TEVÉKENYSÉG _ diavetítés: *Csomagolás, élelmiszer, szemét*

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanulók elmondják, hogy milyen szemétfajtákat ismernek. Ezután képeket látnak, melyek élelmiszervásárláshoz és -fogyasztáshoz kapcsolódó tipikus csomagolóanyagokat ábrázolnak (3. melléklet): műanyag palackot, nejlon zacskót, műanyag poharakat és evőeszközöket, rágcsapapírt, üdítő dobozt. A tanár felkéri a tanulókat, mondják el, hogy ezeket a dolgokat mire, milyen helyzetben használják (pl. a műanyag evőeszközt szülinapi bulin stb.).

A második képsorozat ugyanezeket a tárgyakat mutatja, de környezetet szennyező szemétként. A tanulók elmondják, szerintük milyen hatása lesz a szemetelésnek az adott helyzetben (pl. mi fog történni a teknőssel, amelyik megeszi a nejlonzacskót?).

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Választhatunk a saját helyzetünk szempontjából releváns képeket az internetről, vagy megkérhetjük a diákokat, hogy rajzoljanak le egy olyan helyzetet, amikor szeméttel találkoztak – pl. amikor a játszótérre mentek a szüleikkel.

3.

IDŐ _ 15 perc (40)

TEVÉKENYSÉG _ beszélgetés: *Mit tehetünk az általunk termelt hulladék mennyiségének, és ezáltal a szemetelés kockázatának csökkentéséért?*

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár megkérdezi a tanulókat, milyen megoldásokat javasolnak az iménti

képeken látott problémákra. Hang-súlyozzuk, hogy nemcsak a hulladékkezeléssel tudjuk csökkenteni a keletkező hulladék és szemét mennyiségét, hanem azzal is, hogy milyen termékeket vásárolunk és fogyasztunk. Az élelmiszerekhez manapság igen nagy mennyiségű csomagolóanyag járul.

A beszélgetés után képeket mutatunk a tanulóknak (3. melléklet), melyeken lehetséges megoldásokat látnak a szemét problémájára, valamint alternatívákat az eldobható és környezetszennyező anyagokra (pl. tartós anyagból készült bevásárlószatyor, ivókulacs, újrahasznosító telep stb.). Megkérjük őket, hogy beszélgessenek ezekről: *Használtál valaha ilyen tárgyakat? Tudod, hogy közülük melyek az újrahasznosíthatók?*

4.

IDŐ _ 15 perc (55)

TEVÉKENYSÉG _ csoportmunka: a diákok megbeszélik, hogyan tudnák rávenni az embereket az újrahasznosításra, a hulladék megfelelő kihelyezésére és a fenntarthatóbb alternatívák alkalmazására

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A csoport kitalál 2-3 figyelemfelkeltő szlogent, amelyeket a 2. órán, a projektmunka során használnak majd. A tanár előzőleg röviden megbeszéli a diákokkal, mire való, hogyan alkalmazható a szlogen a kommunikációban – pl. Mitől lesz hatásos egy szlogen? Miben különbözik más írott műfajoktól? Melyek az e célra legalkalmasabb szavak/jelzők/főnevek?

Szabadon választható: a tanár előre összeállíthat egy szóbankot, amiből a diákok választhatnak.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A diákok önállóan, egyéni munka során is kitalálhatnak egy újabb szlogent, ami alapján a tanár felmérheti, mennyire tudják a szavakat a kívánt hatás elérése érdekében, írásban felhasználni.

5.

IDŐ _ 5 perc (60)

TEVÉKENYSÉG _ házi feladat megbeszélése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Feladat: otthon a diákok megkérlik a családtagjaikat, hogy 3-4 napon át vezessenek listát a szemétként dobott dolgokról. A diákok kiválasztják közülük azokat, amelyek szerintük újrahasznosíthatók a megfelelő konténerekben/ zsákokban. A tanár megkéri a diákokat, a következő órára hozzanak megtisztított hulladékot, pl. chipses vagy snackes zacskót, műanyag kupakot, papírpoharat stb., amit a kézműves munka során fognak felhasználni.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Használt csomagolóanyagot lehet kérni az iskolai menzáról, illetve a diákok felhasználhatják az otthonról hozott tízórai/uzsonna csomagolását is.

2. ÓRA

1.

IDŐ _ 5 perc

TEVÉKENYSÉG _ a tanár röviden összefoglalja, mi volt az 1. órán, és megkéri a diákokat, foglalják össze, mit tanultak a szemétről és hatásairól

2.

IDŐ _ 10 perc (15)

TEVÉKENYSÉG _ a tanár felolvassa a gyerekeknek a *Szemétdombi király pikniket rendez* (<http://bit.ly/1Qs7zKV>) c. mesét, mely a szeméthez kapcsolódó témákat dolgoz fel. A mese kapcsán érdekes beszélgetések alakulhatnak ki arról, hogy mi a baj a szemetteléssel.

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár kérdéseket tesz fel a diákoknak: „Ki emlékszik rá, hogy mennyi idő alatt bomlik le a talajban egy banánhéj vagy egy almacsutka?” „És mennyi idő alatt bomlik le egy műanyag joghurtos pohár vagy egy chipses zacskó?”

A csoport beszélgetsen az élelmiszerek csomagolásáról és ismétlje át az 1. órán említett alternatívákat.

Szabadon választható: kísérlet. A diákok két virágcserepet megtöltenek virágfölddel; az egyikbe egy banánhéjat, a másikba egy műanyag nasis zacskót temetnek. Egy hét múlva nézzék meg, hogy a cserepekben lévő dolgok mennyire bomlottak le.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Választhatunk bármilyen más, a helyi közeghez jobban illő mesét, vagy átalakíthatjuk az itt javasolt mesélt is.

3.

IDŐ _ 5 perc (20)

TEVÉKENYSÉG _ a tanár levetíti a diákoknak a *Szénlábnyom* c. videót (<http://bit.ly/1Qs1WfQ>), hogy tudatosuljon bennük, a szemét nagyon lassan bomlik le, s óriási hatást gyakorol a környezetre és az ökoszisztémára – növényekre, állatokra stb

4.

IDŐ _ 10 perc (30)

TEVÉKENYSÉG _ powerpoint előadás: Szemét a világ körül

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Magyarázzuk el a gyerekeknek, hogy itt, Máltán, naponta elszállítják a szemetet, de ez nem minden országban van így.

A prezentáció után a tanár csoportokra osztja a diákokat, akik a következő témákat beszélnek meg:

- Mit tehetünk azért, hogy CSÖKKENTSÜK az általunk termelt hulladékot?
- Mit lehet újrahasznosítani?
- Mi kerülhet a szerves hulladék-gyűjtőbe/a komposztba?¹
- Hogyan HASZNOSÍTHATJUK ÚJRA kreatívan a hulladékunkat?

A diákok felírhatják a javaslataikat a táblára, a tanár pedig lejegyezheti magának az ötleteket egy majdani projektmunkához.

5.

IDŐ _ 10 perc (40)

TEVÉKENYSÉG _ a tanár levetíti a diákoknak a *Melódiák a szeméttelről* c. videót (<http://bit.ly/1dV9Mxa>), mely szemlélteti, hogyan lehet kreatívan, találeményan hasznosítani a hulladékot, ugyanakkor szembesít azzal is, hogy másutt esetleg mennyire más körülmények között élnek az emberek

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Beszéljük meg a diákokkal, mit gondolnak a videóban bemutatott történetről.

6.

IDŐ _ 17 perc (57)

TEVÉKENYSÉG _ projekt munka

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár a diákok előző órán megfogalmazott javaslatai alapján, egy kartonra figyelemfelkeltő szlogeneket ír fel vastag filccel (pl. „Vigyázz a Földre, ne szemetelj! stb.). A diákok csoportokban darabokra vágják a behozott hulladékot, és a darabokat felragasztják a szlogenek betűire. A végeredmény egy színes üzenet lesz a szemétről (ami ráadásul szemétből készült), amit ki lehet tenni az osztályteremben.

¹ Azzal kapcsolatban, hogy mi kerülhet a szerves hulladék-gyűjtőbe, lásd: <http://www.zerowaste.sa.gov.au/upload/facts-sheets/recyclerright-factsheet.pdf>

IDŐ _ 3 perc (60)

TEVÉKENYSÉG _ házi feladat megbeszélése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Feladat: otthon a diákok megint megkérlik a családtagokat, hogy 3-4 napig vezessenek listát a kidobott hulladékról (csomagolás, ételmaradék stb.).

A diákok gyűjtsék ki közülük azokat, amelyeket szerintük a szerves hulladékgyűjtő konténerbe kerülhetnek.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

tábla/interaktív tábla vagy kivetítő vászonnal és hangszóróval; karton, ragasztó, olló, szövegkiemelő, tiszta hulladék

TANÍTÁSI SEGÉDESZKÖZÖK

videók, diavetítés, képek, online anyagok

MEGVITATANDÓ KÉRDÉSEK

- Mi a szemét?
- Milyen problémákat okozhat a szemét?
- Mit tehetünk azért, hogy csökkentsük a szemetet?
- Mennyi idő alatt bomlik le a szemét?
- Hogyan tudjuk csökkenteni az általunk termelt hulladékot?
- Mit lehet komposztálni, mit lehet újrahasznosítani? Hogyan tudjuk kreatívan újrahasznosítani a hulladékot?

MELLÉKLETEK

1. melléklet: videók – *Szeméttudatosság, Szénlábnyom, Melódiák a szeméttelről*
2. melléklet: Diavetítés – *Szemét a világ körül*
3. melléklet: képek különböző fajta szemetekről és alternatív megoldásokról
4. melléklet: Szemétdombi király pikniket rendez (könyvecske)

JAVASOLT ÉRTÉKELŐ ESZKÖZÖK

- Házi feladat

FORRÁSOK

- *Plastic waste: Ecological and Human Health Impacts* [Műanyag hulladék: ökológiai és humánegészségügyi hatások] Európai Bizottság, 2011 (5. melléklet)
- *Zöld szerves hulladék-gyűjtő* infografikák (5. melléklet): <http://bit.ly/21Hztq3>
- Ötletek az újrahasznosítható és szerves hulladékokkal kapcsolatban: www.wasteservmalta.com/

KULCSSZAVAK

- PAZARLÁS
- HULLADÉKTERMELÉS
- SZÁLLÍTÁS
- KOMPOSZTÁLÁS
- KERTÉSZKEDÉS
- ÉLELMISZERLÁNC

TANTÁRGY
társadalomismeret

KOROSZTÁLY
16–19 évesek

IDŐTARTAM
2 × 60 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM
rugalmas

FELELŐSEN VÁSÁROLOK, NEM PAZAROLOK!

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció személyközi és állampolgári kompetencia, vállalkozói kompetencia, kulturális kompetencia

TANULÁSI CÉLOK

Felhívni a tanulók figyelmét az élelmiszerpazarlás mértékére, okaira és következményeire, a saját országukban és világviszonylatban is, és tudatosítani bennük, hogy ez milyen hatással van az életükre. Megoldási lehetőségeket találni az élelmiszerpazarlás problémájára. Megértetni a tanulókkal a felelős fogyasztás fogalmát. Különböző fogyasztási stílusok megismerése.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

földrajz, biológia, etika, matematika, idegen nyelv

MÓDSZEREK

A világméretű élelmiszer-pazarlási botrány c. TED-előadás levetítése; szerepjáték, szimuláció, megbeszélés.

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

– etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

– ember és környezet kapcsolata
– életmódok egy fenntartható világért

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

– nézőpontok azonosítása

HATÁSOS ÉRVELÉS

– ismerkedés az indoklással megalapozott érveléssel
– a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITŰDÖK

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

– felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
– felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
– elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

HIT ABBAN, HOGY RAJTUNK MŰLIK A VÁLTOZÁS

– hit abban, hogy a dolgok jó irányba változhatnak, s hogy a változás tőlünk függ

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

– egy fenntartható világot szem előtt tartó életvitel

FELLÉPÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁGGAL ÉS EGYENLŐTLENSÉGGEL SZEMBEN

– a bevett megoldás alternatíváinak fel- és megismerése

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

IDŐ _ 60 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A tanár ismerteti a tanulókkal az élelmiszer-pazarlás főbb adatait: mekkora a kidobott élelmiszer mennyisége az adott országban és a világon stb. Párokban, csoportokban vagy az osztály együtt megpróbálja megválaszolni az alábbi kérdéseket:

1. Milyen típusú ételek végzik a leggyakrabban a kukában? Milyen más forrásokat pazarolunk még, amikor ételt dobunk ki? (Hívjuk fel a tanulók figyelmét az élelmiszer-előállításához szükséges források – víz, energia, munkaerő stb. – pazarlására.)
2. Mik az élelmiszerpazarlás okai?
3. Mik az élelmiszerpazarlás következményei?
4. Hogy tudjuk elejét venni az élelmiszer-pazarlásnak a mindennapokban?

A válaszokat írjuk fel a táblára/papírfunkciós táblára. Utána nézzük meg együtt *A világméretű élelmiszer-pazarlási botrány* c. TED-előadást. Folytassuk a megbeszélést. Kérdezzük meg a tanulókat, mit találtak különösen érdekesnek az előadásban, és a felmerült témákat beszéljük meg részletesen.

2. ÓRA

131

1.

IDŐ _ 60 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Az óra elején a tanár bejelenti, hogy ezen az órán a *Mondd meg, mit eszel, s én megmondom, ki vagy* c. szerepjátékot fogják játszani. Elmagyarázza, hogy a tanulók a feladatlapokon kiosztott és ismertetett szerepeket fogják eljátszani. Olyan szereplőket fognak alakítani, akiknek eltérőek az étkezési szokásaik, s ez az életmódjukban is tükröződik.

Az 1. feladatlapról húznak maguknak szerepet (egy szerep/tanuló), és mindenki megkapja a 2. feladatlapot is. Hagyjunk pár percet a tanulóknak, hogy megismerkedjenek a szerepükkel és összehasonlítsák a szerepleírásban található információkat a 2. feladatlap ábrájával. A tanulók szabadon mozoghatnak az osztályteremben. Minden tanuló törekedjen rá, hogy minél több beszélgetést folytasson, miközben a szerepét játssza. Ha szükséges, a játék kezdete előtt röviden magyarázzuk el a 2. feladatlapon bemutatott táplálékrendszer összetevőit.

A játék végeztével vitassuk meg a tanulókkal a következő kérdéseket:

- *Véleményed szerint a játék mely szereplője eszik a környezetre legkevésbé káros módon?*
- *A szereplők közül kik élnek a felelős fogyasztás elve szerint?*
- *Mit jelent a felelős fogyasztás /ki a felelős fogyasztó?*
- *Könnyű vagy nehéz felelős fogyasztónak lenni?*

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

számítógép, kivetítő, papírfunkciós tábla/tábla

TANÍTÁSI SEGÉDESZKÖZÖK

A világméretű élelmiszer-pazarlási botrány c. TED-előadás levetítése

(14 perc 8 mp, online elérhető:

https://www.ted.com/talks/tristram_stuart_the_global_food_waste_scandal); 1–2. feladatlap

MEGVITATANDÓ KÉRDÉSEK

Az összefoglaló beszélgetésben hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy a felelős fogyasztás kontextusában mit jelent az élelmiszer-pazarlás problémája – egy felelős fogyasztó mit tesz a fölösleges étellel, a maradékkal és az élelmiszer-hulladékkal. Hangsúlyozzuk, hogy ha az étellel takarékoskodunk, azzal a forrásokkal is takarékoskodunk.

MELLÉKLETEK

1–2. feladatlap, értékelő kérdőív

JAVASOLT ÉRTÉKELŐ ESZKÖZÖK

Visszajelzéshez és az óra kiértékeléséhez használjuk a mellékelt kérdőívet.

FORRÁSOK

A világméretű élelmiszer-pazarlási botrány c. TED-előadás levetítése

https://www.ted.com/talks/tristram_stuart_the_global_food_waste_scandal

szerző
MAGDALENA
KLARENBACH,
EMILIA ŚLIMKO
LENGYELORSZÁG

Mellékletek és segédanyagok elérhetőek a www.anthropolis.hu/eathink-tankonyv honlapon.

KULCSSZAVAK

- _ TUDATOS FOGYASZTÁS
- _ MÉLTÁNYOS KERESKEDELEM
- _ SZÁLLÍTÁS
- _ KÖRNYEZETVÉDELEM
- _ ÉLELMISZERLÁNC

TANTÁRGY

társadalomismeret

KOROSZTÁLY

12–16 évesek

IDŐTARTAM

2 × 60 perc

IDEÁLIS LÉTSZÁM

rugalmas

EGYÜNK HELYBEN ELŐÁLLÍTOTT ÉTELEKET

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, matematikai, természet-tudományi és technológiai kompetencia, digitális kompetencia, személyközi és állampolgári kompetencia, vállalkozói kompetencia, kulturális kompetencia

TANULÁSI CÉLOK

Megismerkedni az élelmiszer által megtett út és a méltányos kereskedelem fogalmával. Megérteni az élelmiszer-termelés és -szállítás környezeti hatásait. Felismerni a helyben termelt élelmiszer fogyasztásának előnyeit (csökken a szállítási távolság). Megbeszélni, mi módon csökkenthetjük az élelmiszerek nagy távolságról való szállításának kedvezőtlen hatásait.

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

földrajz, biológia, etika, matematika, idegen nyelv

MÓDSZEREK

bevezető beszélgetés, az *Ételünk története* c. animációs videó megtekintése, számítások végzése élelmiszerkilométer-kalkulátorral

A GLOBÁLIS NEVELÉS MEGISMERÉSE ÉS MEGÉRTÉSE

GLOBALIZÁCIÓ, KÖLCSÖNÖS FÜGGÉS

- országok közötti kereskedelem
- méltányos kereskedelem
- etikus fogyasztói magatartás/fogyasztás

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

- ember és környezet kapcsolata
- a fenntartható fejlődés globális szükségessége

GLOBÁLIS NEVELÉSI KÉSZSÉGEK ÉS KOMPETENCIÁK

KRITIKAI GONDOLKODÁS

- az információ kritikai elemzése
- megalapozott döntések

HATÁSOS ÉRVELÉS

- a helyi és globális kontextus és tapasztalatok összekapcsolása

A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEK ÉS ATTITÚDOK

TÖRŐDÉS A KÖRNYEZETTEL ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEL

- felelősségérzet a környezet és a források felhasználása iránt
- felelősségérzet életmódunk emberekre és környezetre gyakorolt hatása iránt
- elkötelezettség a fenntartható fejlődés mellett

TISZTELET AZ EMBEREK ÉS A DOLGOK IRÁNT

- döntési képesség és a döntéseink következményeinek felismerése

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

1. ÓRA

1.

IDŐ _ 5 perc

TEVÉKENYSÉG _ köszöntjük a tanulókat, és bejelentjük, hogy ma az élelmiszerek eredetéről, származási helyéről, valamint az élelmiszer-szállítás termékminőségre, egészségre és környezetre gyakorolt hatásáról fogunk beszélni

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Mielőtt elkezdenénk a kórás blokkot, célszerű beavatni a diákokat a globális klímaváltozás témájába, valamint annak okaiba és következményeibe.

2.

IDŐ _ 10 perc (15)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Kérdezzük meg a tanulókat, ismernek-e olyan élelmiszereket – akár személyes tapasztalatból, akár a médiából –, amelyeket a hazájukban is megtermelnek és külföldről is behoznak (pl. hazai/spanyol eper, hazai/kínai foghagyma stb.). Tudják-e, hogy ez miért van (igény a szezonon kívüli zöldség-gyümölcsre, nem helyi fajtákra, alacsonyabb árakra stb.).

3.

IDŐ _ 10 perc (25)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Kérdezzük meg a tanulókat, mit tudnak a nagy távolságról érkező élelmiszerek hatásáról. Írjuk fel a gondolataikat a táblára/papírfunkciós táblára. Utána nézzük meg együtt az *Ételünk története* c. animációs videót (2 perc 37 mp).

4.

IDŐ _ 10 perc (35)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

A videó megtekintése után kérdezzük meg a tanulókat, mik voltak az első benyomásai, majd térjünk vissza a táblára felírt listára, és írjuk hozzá a videóban említett hatásokat is. Amikor a környezetszennyezéshez érünk, azon belül is az üvegházhatású gázok (többek közt a szén-dioxid – CO₂) kibocsátásához, emlékeztessük a tanulókat, hogy minél többet utazik az étel, annál több CO₂ kerül a légkörbe (különösen, ha repülőn vagy autón szállítják), és a Földünk jelenlegi általános felmelegedéséért elsősorban a CO₂ felelős.

5.

IDŐ _ 25 perc (60)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Írjuk fel a táblára az *élelmiszer-kilométer* kifejezést, és kérdezzük meg a tanulókat, hogy találkoztak-e már vele, és szerintük mit jelenthet (ha nem tudják, próbálják meg kitalálni). Hívjuk fel a figyelmüket, hogy a nagy távolságról érkező élelmiszerek környezeti költségeinek kiszámítására léteznek online kalkulátorok. Mutassunk nekik egy ilyen kalkulátort, és a diákokkal közösen számoljuk ki, hogy a kiválasztott élelmiszereknek hány kilométert kell megtenniük. A link az egyik ilyen élelmiszer-kilométer-kalkulátorhoz: <http://www.foodmiles.com>. Kövessük a weboldalon megadott utasításokat. Az eredményoldalon figyeljük meg, hogy hány kilogramm CO₂ kerül a légkörbe a szállítás során, a szállítóeszköztől függően. Párokban vagy egyénileg a számítógépen dolgozva, a tanulók más élelmiszerekre is elvégezhetnek hasonló számításokat.

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

Ha a tanulókat érdekli a téma, mutathatunk online elérhető bonyolultabb élelmiszer-kilométer-kalkulátorokat is nekik, amelyek az áru tömegét és a szállítóeszköz típusát is figyelembe veszik a CO₂ kibocsátás kiszámításánál: <http://www.fallsbrookcentre.ca/cgi-bin/calculate.pl>). Kövessük a weboldalon megadott utasításokat. Ezzel a kalkulátorral nemcsak a CO₂ kibocsátás általános mennyiségét lehet megnézni, hanem az egyes szállítási módok környezetre gyakorolt káros hatásának mértékét is.

2. ÓRA

1.

IDŐ _ 15 perc

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Beszéljük meg a tanulókkal a következő kérdéseket: Mindig lehet csökkenteni az élelmiszerek szállítási távolságát? Melyek azok az általunk kedvelt élelmiszerek, amelyeket nem a mi országunkban állítanak elő (pl. déligyümölcsök – banán, ananász; kávé, tea, bizonyos olajos magvak, fűszerek – vanília, fahéj)? Hol termesztik őket és kik? Vajon hagyjunk fel a behozatalukkal és a fogyasztással? Lehetséges ez egyáltalán? Vajon ez kedvező lenne a külföldi termelőknek nézve?

2.

IDŐ _ 20 perc (35)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Mutassuk meg a méltányos kereskedelem logóját a tanulóknak, és kérdezzük meg, hogy tudják-e, mit jelent, látták-e már valaha valamilyen terméken. Ha kell, egészítsük ki a tanulók ismereteit. Beszéljük meg velük a következő kérdéseket: Az élelmiszerek szállításához kapcsolódó problémák közül melyiket lehet megoldani, és melyiket nem, a méltányos kereskedelemmel? Milyen más alternatívák léteznek?

3.

IDŐ _ 20 perc (55)

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Kérjük meg a tanulókat, hogy gondolkodjanak el a nagy távolságokról való élelmiszer-szállítás hatásairól, és emlékeztessük őket, hogy sokszor olyan élelmiszereket is külföldről hozunk be, amelyeket otthon is megtermelhetünk. Adjunk nekik 5 percet, hogy ezt röviden beszéljék meg párokban, és kérjük meg őket, hogy írják le a legfontosabb dolgokat, amelyekkel szerintük a minimumra kellene, ill. lehetne csökkenteni a nagy távolságról való élelmiszer-szállítás kedvezőtlen hatásait. Kérjük fel őket, hogy önként vállalkozó párok osszák meg a többiekkel az ötleteiket.

4.

IDŐ _ 5 perc (60)

TEVÉKENYSÉG _ házi feladat megbeszélése

MÓDSZER, TARTALOM, INSTRUKCIÓK

Kérjük meg a tanulókat, hogy írjanak le mindent, amit egy adott napon, egy tetszőleges étkezés alkalmával ettek – reggelire, ebédre vagy vacsorára (milyen típusú élelmiszert, zöldséget stb.). Járjanak utána, hogy az étkezésen elfogyasztott tetszőleges három termék honnan származik (nézzék meg a címkét, vagy a boltban járjanak utána), majd ez alapján számítsák ki az élelmiszer-kilométert (azt, hogy a kiválasztott élelmiszerek hány kilométert tettek meg).

REFLEXIÓK, TAPASZTALATOK

A következő órákon felkérhetünk önként jelentkező tanulókat, hogy ismertessék a számításaikat a többiekkel. A tájékozottabbakat megkérhetjük, hogy online számítsák ki két kedvenc, nem hazai eredetű élelmiszerük CO₂ kibocsátását. Ellenőrizzük, hogy a tanulók tudják, hol kell utánanézni a termékek származási helyének.

FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ESZKÖZÖK

számítógép, kivetítő, méltányos kereskedelem logo (pl. kávé, tea, csokoládé csomagolásáról vagy az internetről), tábla/papírfunkciós tábla

TANÍTÁSI SEGÉDESZKÖZÖK

Az *Ételünk története* c. animációs videó; élelmiszerkilométer-kalkulátorok

MELLÉKLETEK

értékelő kérdőív

JAVASOLT ÉRTÉKELŐ ESZKÖZÖK

Az óra egyszerű értékeléséhez, a tanulói visszajelzések begyűjtéséhez használhatjuk a mellékelt kérdőívet.

FORRÁSOK

ISMERTETŐ FÜZET

Élelmiszer-kilométerek és méltányos kereskedelem: https://www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/resources/pp_fairtrade_food-miles_2011.pdf

VIDEO

Ételünk története: <https://youtu.be/SvyaWC8MCCU>

ESZKÖZÖK AZ INTERNETRŐL

Élelmiszerkilométer-kalkulátor: <http://www.foodmiles.com>

Élelmiszerkilométer-kalkulátor CO₂ kibocsátással a különféle szállítási módok szerint: <http://www.fallsbrookcentre.ca/cgi-bin/calculate.pl>

szerző

MAGDALENA
KLARENBACH,
EMILIA ŚLIMKO
LENGYELORSZÁG

Mellékletek és segédanyagok elérhetőek a www.anthropolis.hu/eathink-tankonyv honlapon.

Kiadja az Anthropolis Egyesület.
www.anthropolis.hu

A kiadásért felel az Anthropolis Egyesület elnöke, Bán Dávid.

Készült Gravur és Modum betűtípussal.
Nyomta és kötötte: EPC Nyomda
Felelős vezető: Szigeti Attila

ISBN 978-615-80175-3-4

